BOISSERIE · GUILLAUME · BRANGIER

DERDE GENERATIE DEEL 5

DE BANK

1882-1914

DARGAUD

DE BANK

HET PANAMA-PROJECT

DERDE GENERATIE DEEL 5

DE BANK

1882-1914

Scenario:
PIERRE BOISSERIE
PHILIPPE GUILLAUME

Tekeningen:
STÉPHANE BRANGIER

Inkleuring:
DELF

DARGAUD
BENELUX

1815-1848
EERSTE GENERATIE

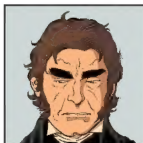
Charlotte de Saint-Hubert
1790 - 1858

Dochter uit een rijk, aristocratisch Frans geslacht, dat door de Franse Revolutie zijn positie verloor en berooid raakte. Charlotte en haar broer Christian wijken in 1815 uit naar Londen. Charlotte prostitueert zich en wordt de minnares van Lord Milligan. Na de affaire van de handel met voorkennis, vlucht ze naar Frankrijk. Ze is dan zwanger van Milligan. Ze laat het kind achter in Normandië en gaat naar Parijs. Na heel wat tegenslagen trouwt Charlotte met Camille Léomant, een wisselagent met wie ze twee kinderen krijgt: Jacques en Odile.

1857-1871
TWEEDE GENERATIE

Victor de Saint-Hubert
1816 - 1871

De zoon die Charlotte achterliet na haar terugkeer in Frankrijk. Geadopteerd door zijn oom Christian. Hij blijkt net als zijn vader verslaafd aan geweld. Hij knapt de smerige zaakjes van de bank op.

Jacques Léomant
1826

Zoon van Charlotte. Jacques heeft geen zin voor realiteit. Hij houdt meer dan pleziertjes dan van de zaken van het wisselagentschap van zijn vader. Als zijn moeder sterft komt hij tot inkeer. Tot aan de val van de Union générale in 1882 toont hij zich een geslepen zakenman.

Odile Léomant
1828

Dochter van Charlotte. Odile droomt net als haar moeder van herstel van grandeur. Ze trouwt in Algerije met een Franse kolonist, met wie ze twee kinderen krijgt. Ze keert dan terug naar Frankrijk. Het kind, Joseph, dat ze krijgt met haar neef Eugène, brengt de twee families tot elkaar. Pater familias Christian duidt hem aan als zijn opvolger.

1882-1914
DERDE GENERATIE

Achille Langlois
1853

Zoon van Odile. Achille erft het wisselagentschap van zijn oom Jacques. Hij koestert een diepe rancune tegen zijn broer Joseph die de BGI erfde. Maar zijn ambities zijn groter dan zijn kwaliteiten als beheerder.

Joseph de Saint-Hubert né Langlois
1859

Zoon van Odile en Eugène. Zijn grootvader Christian adopteert hem en maakt hem zijn erfgenaam en opvolger aan het hoofd van de BGI. Tot grote woede van zijn oom Théodore en zijn broer Achille. Hij wordt een briljante, bezielde directeur van de familiebank.

MILIE SAINT-HUBERT

Christian de Saint-Hubert
1792 - 1871

Broer van Charlotte. Hij werkte in Londen voor de Rothschilds. Verraden door zijn zuster in de affaire van de handel met voorkennis komt hij in de gevangenis. Hij ontsnapt en gaat naar Parijs. Daar bouwt hij het familiefortuin weer op, ten koste van Charlotte, die hij nu intens haat. Hij sticht de Banque générale d'investissement die hij doet groeien en bloeien. Naast zijn eigen zoons, Théodore en Eugène, adopteert hij de door Charlotte verlaten Victor. Hij is een geduchte zakenman die investeert in alle economische groeimarkten.

Eugène de Saint-Hubert
1832 - 1871

Jongste en rebelse zoon van Christian, die hem liever heeft dan Théodore. Eugène moet echter niets hebben van de bank en de excessen van het geldwezen. Hij gaat naar het seminarie. Als priester kiest hij de kant van de arbeiders en wordt een van de leiders van de communards.

Théodore de Saint-Hubert
1830

Christians oudste zoon Théodore is een timide jongen die door zijn vader wordt overheerst. Toch heeft hij aanleg voor het bankwezen. Zijn vrouw Marie-Thérèse schenkt hem drie dochters. Théodore wordt door zijn vader opzijgeschoven als opvolger bij de bank. Hij wordt geen directeur van de BGI.

Eugénie de Saint-Hubert
1858

Oudste dochter van Théodore. Ze is een onbezonnen jonge vrouw, aangetrokken door alles wat blinkt. Beïnvloedbaar en oeverloos meelevend, laat ze zich door Thérèse Humbert meeslepen in het wervelende Parijse uitgaansleven met al zijn excessen.

Angèle de Saint-Hubert
1859

Middelste dochter van Théodore. Angèle is een ondernemende levensgenietster. Niets houdt haar tegen. Ze zit vol plannen en ambities. Ze doet briljant zaken in Indochina. Ze is Josephs' favoriete nichtje en zijn vertrouwelinge.

Clotilde de Saint-Hubert
1862

De jongste dochter van Théodore, Clotilde, is eenzelvig en gesloten. Niets lijkt haar te interesseren. Niet de mensen, niet de zaken. Ze kijkt met een zure blik naar haar familie, waar ze weinig voor lijkt te voelen.

SPÉCIMEN
PEFC

www.dargaud.com

EERSTE DRUK

Vertaling: Van der Heide produkties/Margreet van Muijlwijk.
Wettelijk depot: D/2016/0086/321 • ISBN: 978-90-8558-438-4
Gedrukt in de EU door CANALE

BESTE OOM. OP 18 JUNI BEN IK EINDELIJK IN NEW YORK AANGEKOMEN. DE OVERTOCHT OP DIT ENORME PASSAGIERSSCHIP VERLIEP KALMER DAN GEDACHT.

HET SCHOUWSPEL BIJ AANKOMST IS ONGELOOFLIJK. WAT EEN GEKRIOEL VAN AF- EN AANLOPENDE MENSEN IN DEZE ONMETELIJKE HAVEN DIE ZE NEW YORK HARBOR NOEMEN...
MENEER DE SAINT-HUBERT!

MENEER DE SAINT-HUBERT!
DE HELE OUDE WERELD SCHIJNT HIERHEEN TE KOMEN VOOR EEN NIEUW LEVEN. IEDEREEN IS VOL HOOP EN VOL PLANNEN DIE GEFINANCIERD MOETEN WORDEN...

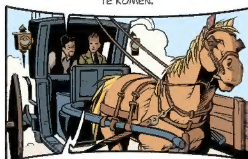

CHOISY! HALLO! WACHT OP ME. IK KOM ERAAN.

WELKOM IN AMERIKA, MENEER DE SAINT-HUBERT.
DAT MOET JE IN HET ENGELS ZEGGEN, VRIEND...
WELCOME TO AMERICA! TOCH?

LAAT MIJ TOCH OOK IETS DRAGEN, PHILIPPE.
HET GAAT BEST, MENEER DE SAINT-HUBERT. U HEBT UW TAS AL.

DAT IS UW KOETS DIE DAAR WACHT.
FIJN. EN NOEM ME JOSEPH, ALSJEBLIEFT. JE KLINKT OF JE TEGEN M'N OOM PRAAT.

DIT IS HET DRUKSTE MOMENT VAN DE DAG IN MANHATTAN. AL DIE LEVERANCIERS BELEMMEREN DE DOORGANG.
GEWELDIG TOCH? WAT EEN DRUKTE!

JA, MAAR HELAAS IS HET ALTIJD ZO. DEZE STAD LIJKT NOOIT TOT STILSTAND TE KOMEN.
HIER WORDEN ALTIJD ZAKEN GEDAAN. DAT ZOEKEN WE TOCH ALLEMAAL?

JA, MAAR ALS ZE NIET OPSCHIETEN, STAAN WIJ HIER DE HELE DAG...
GET OUT OF THE WAY, YOU MORON!

LAAT ZE MAAR. ZE WORDEN MISSCHIEN NOG KLANTEN!

OEF! WE ZIJN ER GELUKKIG BIJNA.
DES TE BETER. IK KAN NIET WACHTEN OM AAN HET WERK TE GAAN OM DIT CONTINENT AAN TE PAKKEN!

DAAR!
ZO, ZO.. JULLIE HEBBEN DE ZAAK GROOTS AANGEPAKT.

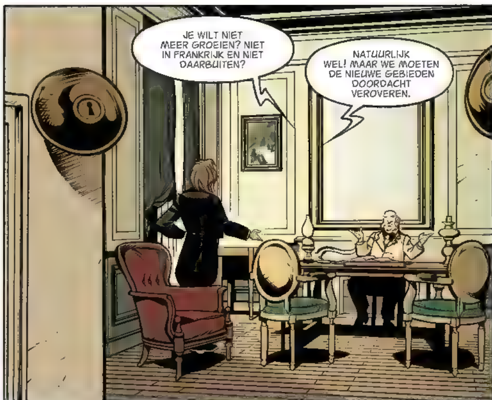

IK DENK VAN NIET. HET ZAKENKLIMAAT HIER IS FANTASTISCH. ER WORDT MET GELD GESMETEN. WE ZOUDEN STOM ZIJN DAAR NIET VAN TE PROFITEREN.

...MOETEN WE TERUG-GAAN NAAR DE KERN VAN DE ZAAK EN HET OVERBODIGE AFSTOTEN.

JE WILT NIET MEER GROEIEN? NIET IN FRANKRIJK EN NIET DAARBUITEN?
NATUURLIJK WEL! MAAR WE MOETEN DE NIEUWE GEBIEDEN DOORDACHT VEROVEREN.

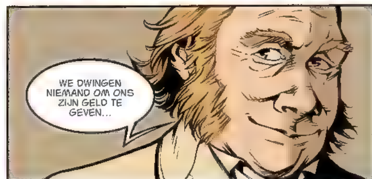

ALS ER EEN CRISIS KOMT, EN IK DENK NET ALS GERMAIN DAT ER EEN KOMT, KUNNEN WE DE SPAARDERS DIE ONZE KANTOREN ZULLEN BESTORMEN, UITBETALEN.

WAT INTENS DOM. HOE GEVAARLIJK KAN HET ZIJN OM GELD TE PAKKEN DAT JE WORDT TOE-GEWORPEN...
MAAR LEG JE RARE IDEEËN VOOR AAN DE RAAD VAN BESTUUR. LATEN WE DIE OUDE SOKKEN OPZOEKEN.

KIJK, ONZE KLANTEN. WIJ HEBBEN HET SPAARGELD VAN DUIZENDEN MENSEN GEÏNVESTEERD IN FINANCIËLE EN INDUSTRIËLE PROJECTEN.

VINDT U HET JUIST OM HUN GELD TE LATEN VERDWIJNEN IN DE SPECULATIEGEKTE DIE WE IN STAND HOUDEN?

WE DWINGEN NIEMAND OM ONS ZIJN GELD TE GEVEN...

VOORZICHTIG ZIJN? DIT IS GEEN VOORZICHTIGHEID. DIT IS SCHIJTERIGHEID!
NEE. U KUNT U NIET VOORSTELLEN WAAR MENSEN TOE BEREID ZIJN UIT ANGST HUN GELD KWIJT TE RAKEN.

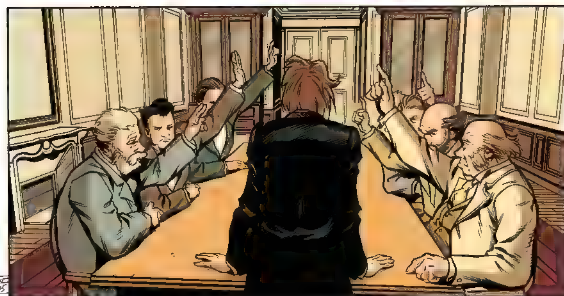

IK WIL DAT WE AL ONZE KLANTEN KUNNEN UITBETALEN EN DAT ONZE BANK IN EEN CRISIS NIET FAILLIET GAAT.

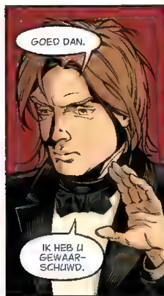

WIL JE DAT WE DE ENORME WINSTEN LATEN LIGGEN DIE WE NU MAKEN OP DE BEURS VAN LYON?
JE BENT GEK, JONGE VRIEND, ALS JE HET MIJ VRAAGT.

DANK U, HEREN.
LUISTER NAAR DE STEM VAN DE REDE, JOSEPH. ER ZIT HIER EEN PAK ERVARING WAAR JE IETS VAN KUNT OPSTEKEN. OOIT ZUL JIJ MISSCHIEN DE BANK LEIDEN. MAAR LEER NU NOG EVEN.

WAT BETREFT HENRI GERMAIN EN ZIJN CRÉDIT LYONNAIS, DENK IK DAT HIJ ONS PROBEERT AF TE HOU-DEN VAN GOEDE BELEGGINGEN OM DIE VOOR ZICHZELF TE HOUDEN.
DAAR STINKEN WE NIET IN.

IK STEL VOOR DAT DE RAAD VAN BESTUUR VAN DE BGI HIEROVER STEMT.
WIE WIL DE HUIDIGE INVESTERINGSPOLITIEK VOORTZETTEN?

GOED DAN.
IK HEB U GEWAAR-SCHUWD.

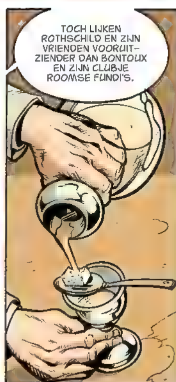

DEJEUNERS ET SOUPERS
CAFE RESTAUR
PARIJS, JANUARI 1882.
NOG ALTIJD PASSANTEN AAN HET SCHETSEN, GAUGUIN? ZELFS IN DEZE KOU?

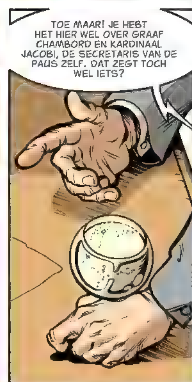

HA, LANGLOIS. IK VERWACHTTE JE NIET MEER. DE ZITTING GAAT BEGINNEN.
LÉOMANT, MIJN OOM EN WERKGEVER, WAS WEER EENS ONVINDBAAR. MAAR NU ZIJN WE KLAAR VOOR DE STRIJD.

GA NOG HEEL EVEN ZITTEN VOOR WE GAAN. EEN ABSINTJE? HET BELOOFT ROERIG TE WORDEN.

NEE, GEEF MAAR EEN GALOPIN. WE KUNNEN VANDAAG BETER HELDER BLIJVEN.
BILLARD AU 1er
GLACES ET SORBETS
DE CONTRAMINEURS GAAN IN DE AANVAL.

JULLIE ZIJN DAT NOG STEEDS NIET?
NEE. LÉOMANT GELOOFT NOG ALTIJD DAT DE UNION GÉNÉRALE BLIJFT STIJGEN, ONDANKS DE AANVALLEN VAN DE JODEN.

TOCH LIJKEN ROTHSCHILD EN ZIJN VRIENDEN VOORUITZIENDER DAN BONTOUX EN ZIJN CLUBJE ROOMSE FUNDI'S.

TOE MAAR! JE HEBT HET HIER WEL OVER GRAAF CHAMBORD EN KARDINAAL JACOBI, DE SECRETARIS VAN DE PAUS ZELF. DAT ZEGT TOCH WEL IETS?

DE KOERS IS TOCH IN TWEE JAAR TIJD GESTEGEN VAN 750 NAAR 3000 FRANC EN HEEFT DE HELE MARKT MEEGETROKKEN. DAT IS NIET NIKS...
NEE, HET IS NIET NIKS. VEEL TE GROOT, VEEL TE SNEL EN TE VEEL GELD.

JE OOM MOET UITKIJKEN. DE BEURS VAN LYON STAAT AL OP SPRINGEN... IK ZIE NIET HOE PARIJS HET GAAT REDDEN.

IK MAG HET EIGENLIJK NIET ZEGGEN, MAAR ER ZIJN NIEUWE BELEGGERS. ZIJ GAAN DE CONTRAMINEURS OVERBIEDEN, DIE DE KOERSEN WILLEN LATEN INSTORTEN DOOR MASSAAL TE VERKOPEN.

EN WIE ZIJN DAT, ALS IK VRAGEN MAG?
NEE, DAT MAG JE NIET, BESTE GAUGUIN.

HET IS AL TE LAAT, LANGLOIS. DE UNION GÉNÉRALE IS TE SNEL GESTEGEN. EEN KOERS VAN 3000 FRANC IS BUITEN PROPORTIES.
DE NAALD DIE DE BALLON DOORPRIKT HANGT AL IN DE LUCHT.
WE ZULLEN ZIEN, BESTE VRIEND. HET IS TIJD OM TE GAAN.

BILLARD AU 1 ER
Menu
DIT IS VOOR MIJ.
PROFITEER ER NOG MAAR VAN...

OVER BALLONNEN GESPROKEN, IK MOET DIE VAN MIJ EVEN LATEN LEEGLOPEN VOOR WE DE VLOER OP GAAN.

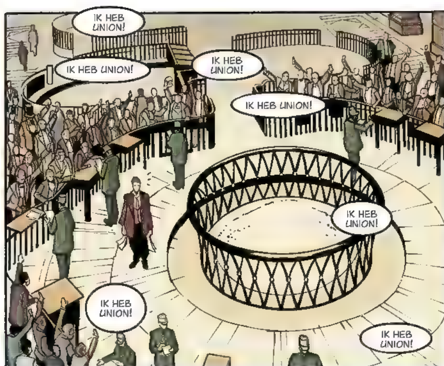

WIL JIJ INTUSSEN EVEN MIJN SPULLEN VASTHOUDEN?
JA HOOR.

HET IS LANG NIET SLECHT WAT JE DOET.
JE KUNT NOG ALTIJD GAAN SCHILDEREN ALS JE FAILLIET GAAT OMDAT JE DE JODEN VOLGT.

EN WAT GA JIJ DAN DOEN? IK HOOP DAT JE NIET ALLEEN TALENT VOOR GELDHANDEL HEBT.
MAAK JE GEEN ZORGEN. IK HEB MEER PIJLEN OP M'N BOOG...

IK VOEL DAT HET VANDAAG GEBEURT!

IK HEB UNION!
IK HEB UNION!
IK HEB UNION!

IK HEB UNION!
IK HEB UNION!
IK HEB UNION!
IK HEB UNION!
IK HEB UNION!
IK HEB UNION!
IK HEB UNION!

WAT DOET U, OOM? DE CONTRAMINEURS LATEN DE KOERSEN ZAKKEN MET PAKKEN AANDELEN.

WE MOETEN IETS DOEN! WE MOETEN ZE OPKOPEN OM DE KOERS TE STEUNEN!
NEE... DAT KAN NIET MEER.
HIJ IS NIET GEKOMEN. HIJ HAD ME MILJOENEN BELOOFD, MAAR HIJ IS ER NIET...

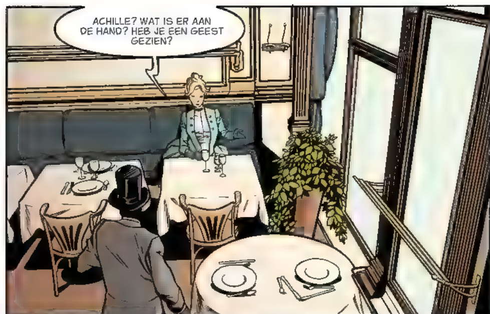

WIE IS NIET GEKOMEN? SAINT-HUBERT?
HIJ IS ER NIET... HIJ ZOU KOMEN.

EN, IS HET VANDAAG?
DE KOERS IS AL RUIM 1000 FRANC LAGER!
DE JODEN MAKEN ZE AF!

G.GALLOPIN
GALLOPIN

ACHILLE? WAT IS ER AAN DE HAND? HEB JE EEN GEEST GEZIEN?

HET IS EEN RAMP. IEDEREEN VERKOOPT EN DE BELOOFDE VERSTERKING OM DE KOERSEN TE STEUNEN BLIJFT UIT.
WAAR BLEVEN SAINT-HUBERT EN DE BGI?

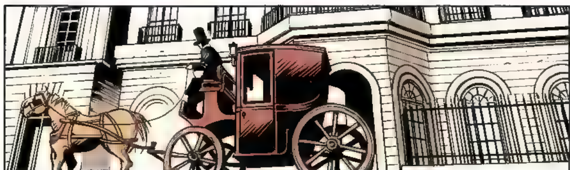

MIJN BROER EN MIJN NEEF THÉODORE HADDEN STIEKEM AFGESPROKEN DE CONTRAMINEURS TE VERRASSEN. HIJ ZOU MILJOENEN MEEBRENGEN OM AANDELEN TERUG TE KOPEN.
IK BEGRIJP NIET WAT ER IS GEBEURD...

DAT IS NIET ZIJN STIJL. HIJ ZOU OVERAL VOOR ZORGEN...
GA HEM ZOEKEN. HIJ KAN NOG IETS DOEN.

O HEER... LAAT HET NIET WEER BEGINNEN...

HÔTEL SAINT-HUBERT! SNEL!

SAINT-HUBERT!

SAINT-HUBERT! WAAR BEN JE?

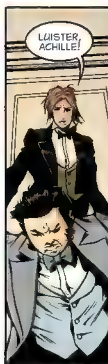

ACHILLE. WAT BRENGT JOU HIER?

WAAR ZIT HIJ? WAAR IS JE... JE VOOGD?

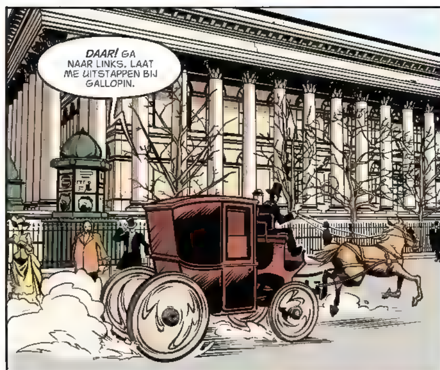

IK VERMOED DAT JE THÉODORE BEDOELT. DE GROTE BAAS.
HIJ HAD 'T M'N OOM BELOOFD!
HIJ ZOU DE MARKT STEUNEN DOOR AANDELEN OP TE KOPEN.

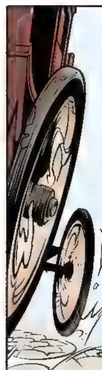

EN HIJ HEEFT WOORD GEHOUDEN...
MAAR HIJ IS IN DE PROVINCIE. IK HEB DE STUNT VERHINDERD. TEGEN ZIJN ZIN.

HET ZOU ZELFMOORD ZIJN ONS GELD IN DIE BODEMLOZE PUT TE GOOIEN. IK DEEL ZIJN VOOROORDELEN NIET. IK LUISTER NAAR DE STEM VAN DE REDE.
HET SPIJT ME DAT LÉOMANT DAT NIET DOET.
HOE KON JE DAT JE EIGEN MOEDER AANDOEN? EN MIJ, JE BROER!

LUISTER, ACHILLE!

GA WEER AAN HET WERK.

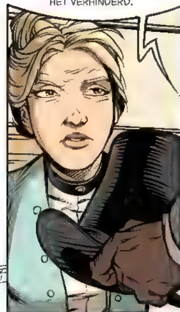

DAAR! GA NAAR LINKS. LAAT ME UITSTAPPEN BIJ GALLOPIN.

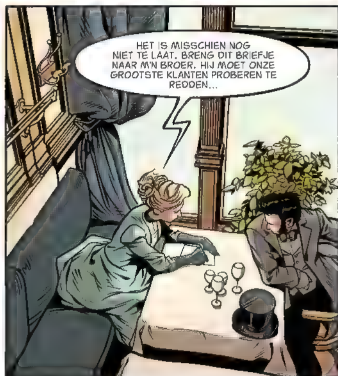

JE HOEFT NIET TE WACHTEN. IK HEB JE NIET MEER NODIG.
G.GALLOPIN
Commercial

MOEDER!

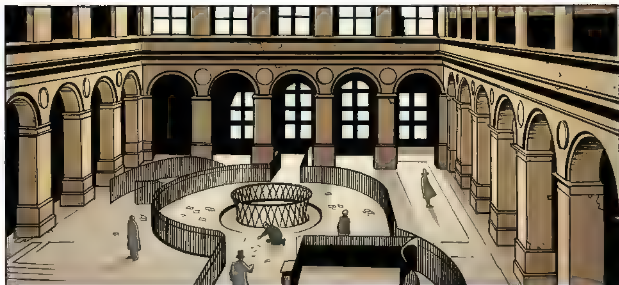

WAT VINDT HIJ ERVAN? WAT ZEGT HIJ?

JE NEEF IS ER NIET. ZIJN ZOON JOSEPH HEEFT BESLIST. HIJ IS VOOR ROTHSCHILD EN TEGEN ONS. HIJ WIST DAT DE BGI ONS ZOU STEUNEN, MAAR HIJ HEEFT HET VERHINDERD.

ROTHSCHILD... WAT EEN GRAP! ALS HIJ EENS WIST...

HET IS MISSCHIEN NOG NIET TE LAAT. BRENG DIT BRIEFJE NAAR M'N BROER. HIJ MOET ONZE GROOTSTE KLANTEN PROBEREN TE REDDEN...

O, NEE...

PARDON... HOE WAS DE BEURSDAG VOOR DE UNION GÉNÉRALE?
EEN RAMP... IN 20 JAAR HEB IK ZOIETS NOG NOOIT GEZIEN.
ER ZIJN VANDAAG MILJARDEN IN ROOK OPGE-GAAN. DAT ZAL PIJN DOEN...

NOG IETS, HEBT U MENEER LÉOMANT GEZIEN? DE WISSELAGENT.
MENEER LÉOMANT IS AL EEN TIJD WEG. VOLGENS MIJ IS HIJ OOK ALLES KWIJT.
HIJ BLEEF MAAR HETZELFDE ZEGGEN...

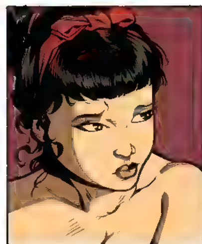

"HET HOEFT NIET MEER..."

...NIETS MEER AAN TE DOEN...

IK BEN BLIJ DAT JIJ HET BENT VANDAAG, OMI.

MAAK IETS VOOR DE HELE NACHT. IK WIL DAT HET DUURT.

EN BRENG ME EEN FLES GOEDE COGNAC. WAT JE DOET, MOET JE GOED DOEN...

MAAK JE GEEN ZORGEN EN DOE WAT IK ZEG. PAK MAAR AL HET GELD UIT M'N ZAK.

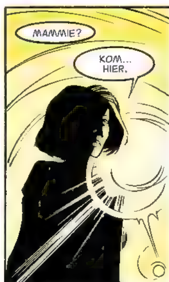

JACQUES?...

JACQUES?...
13

MAMMIE?
KOM... HIER.

JA, MAMMIE...

TWEE WEKEN LATER.

ACHILLE, ZIT TOCH NIET STEEDS IN DE BOEKEN TE KIJKEN...

HET IS EEN RAMP, MOEDER. WE HEBBEN NIETS MEER IN KAS EN WE ZIJN ONZE KLANTEN EN ONZE SCHULDEISERS ZO VEEL SCHULDIG...
IK WEET 'T. MAAR IN KASBOEKEN STAREN HELPT NIETS.

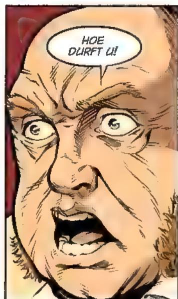

DIE SCHOFT VAN EEN JOSEPH. HET IS ZIJN SCHULD!
JE WEET DAT HET NIET WAAR IS. HIJ HEEFT ALLEEN ZIJN BANK BESCHERMD. EN TERECHT.

HIJ HEEFT ALLES GEKREGEN: EEN BANK, EEN FORTUIN, EEN TOEKOMST.
IK HEB NIETS MEER... JE BROER WAS EEN VERSLAAFDE SMEERLAP...
JACQUES ZAT NOOIT GOED IN Z'N VEL. HIJ HEEFT HET LEVEN GELEEFD DAT HEM WAS OPGEDRONGEN EN DAT HIJ NOOIT HEEFT GEWILD.

SAINT-HUBERT HEEFT JOSEPH MISSCHIEN EEN FORTUIN GEGEVEN, MAAR HIJ HEEFT HEM VERVREEMD VAN Z'N FAMILIE.
HIJ ZOEKT Z'N EIGEN WEG. JIJ MOET DIE VAN JOU ZOEKEN.
JE WEET DAT IK ER ALTIJD VOOR JE ZAL ZIJN.

STA OP EN GA AAN DE SLAG OM ONZE TOEKOMSTIGE KLANTEN VERTROUWEN TE GEVEN.

JE VROUW EN JE ZOON REKENEN OP JE OM ZE EEN FATSOENLIJK LEVEN TE GEVEN. HERMANCE BRACHT EEN MOOIE BRUIDSSCHAT MEE EN WE HEBBEN GELUKKIG NA DE DOOD VAN JE VADER ONS BEZIT IN ALGERIJE GEHOUDEN.
JE STAAT NIET OP STRAAT. VERMAN JE EN GA NAAR ZE TOE. IK ZORG VOOR DE REST...

HOE DURFT U!

U KUNT MIJ NIET OPZIJZETTEN VOOR JOSEPH. IK BEN NOG ALTIJD ADMINISTRATIEF DIRECTEUR VAN DEZE BANK EN IK NEEM HIER DE BESLISSINGEN...

JA, UW BESLISSINGEN. GOD WEET WAAR WE NU ZOUDEN ZIJN, ALS WE U HADDEN GEVOLGD!

IN DE CEL, NET ALS DIE SCHURK BONTOUX! HIJ HEEFT MET ZIJN UNION GÉNÉRALE DE HALVE BEURS VAN LYON MEEGESLEURD!

EN U WILDE DE KOERS VAN HUN AANDEEL STEUNEN, ARME IDIOOT. OM SAMEN TEN ONDER TE GAAN!

GELUKKIG WAS UW, EHM... NEEF VOORUITZIENDER EN LIET HIJ ZICH NIET MEESLEUREN IN DIE GEKTE!

JE MOET VERDORIE WETEN WAT JE DOET. VEILIGE WINST MAKEN!

VERSTANDIG INVESTEREN! DAT HEBBEN WE U AL VAKER GEVRAAGD.

JULLIE ZIJN EEN STEL SCHIJNHEILIGE SCHIJTERDS!

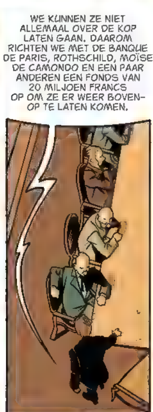

JA, SCHIJNHEILIG! STAAR ME MAAR NIET AAN ALS VERSCHRIKTE JOFFERS!

ZAL IK EVEN OPTELLEN HOEVEEL MILJOENEN IK ELK VAN JULLIE HEB LATEN VERDIENEN?
EN NU EISEN JULLIE MIJN HOOFD?

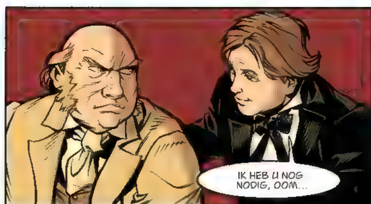

IK WALG VAN JULLIE...

RUSTIG, OOM. HET IS NIET HET MOMENT OM UW LEIDING VAN DE BGI TER DISCUSSIE TE STELLEN.
MAAR TIJDEN VERANDEREN...

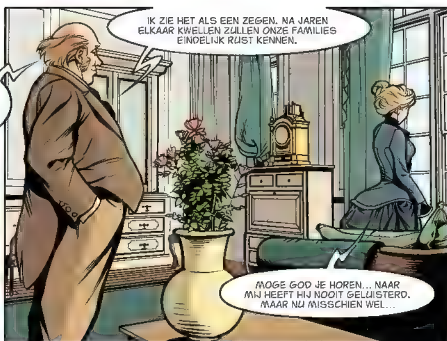

EERST MOETEN DE BANKEN GERED WORDEN DIE EEN ANDERE KEUZE MAAKTEN DAN WIJ.

WE KUNNEN ZE NIET ALLEMAAL OVER DE KOP LATEN GAAN. DAAROM RICHTEN WE MET DE BANQUE DE PARIS, ROTHSCHILD, MOÏSE DE CAMONDO EN EEN PAAR ANDEREN EEN FONDS VAN 20 MILJOEN FRANCS OP OM ZE ER WEER BOVEN-OP TE LATEN KOMEN.

ALS NIEUWE DIRECTEUR VAN DE BANK VRAAG IK U DEZE OPERATIE TE MONITOREN, OOM. U STAAT IN VOOR DE COÖRDINATIE MET DE ANDERE BANKEN. U HEBT ZOVEEL VOOR MIJ GEDAAN...

IK HEB U NOG NODIG, OOM...

IK HAD NOOIT GEDACHT MIJN TWEE JONGENS NOG EENS SAMEN TE ZIEN...
ZO IS HET LEVEN, LIEVE NICHT.

IK ZIE HET ALS EEN ZEGEN. NA JAREN ELKAAR KWELLEN ZULLEN ONZE FAMILIES EINDELIJK RUST KENNEN.
MOGE GOD JE HOREN... NAAR MIJ HEEFT HIJ NOOIT GELUISTERD. MAAR NU MISSCHIEN WEL...

JE WEET BEST DAT JE NIET GOD MOET DANKEN, MAAR MIJN VADER.
HIJ HEEFT JOSEPH ZIJN ENIGE ERFGENAAM GEMAAKT.

WAAROM IEMAND DANKEN DIE ME MIJN ZOON HEEFT AFGEPAKT?

JIJ HEBT TENMINSTE ZONEN. IK MOET HET DOEN MET DRIE DOCHTERS. NIET ECHT HET NAGESLACHT VOOR EEN DYNASTIE...

ONDANKS MIJN WOEDE TEGEN JOU, MOET IK JE BEDANKEN, BROER. JE HEBT ONS BEHOED VOOR EEN BANKROET.
BEDANK ME MAAR NIET. WE DEDEN HET OOK UIT EIGENBELANG. DE BANKEN DIE WE MET ONS FONDS OVEREIND HIELDEN, ZOUDEN DE HELE MARKT MEESLEUREN IN HUN VAL...

HOPELIJK IS DIT SNEL EEN NARE HERINNERING EN KUNNEN WE SAMEN GOEDE ZAKEN DOEN.

OFFICIEEL STA IK WEL AAN HET HOOFD VAN DE BGI, MAAR IK MOET NOG VEEL LEREN...
LATEN WE NAAR BINNEN GAAN. OOM THÉODORE WIL ONS ZIJN DOCHTERS VOORSTELLEN.

ALS ONZE GROOTOUDERS ONS NU EENS ZAGEN. ZE HEBBEN ZOVEEL HAAT TUSSEN ONS GEZAAID...
NA JOU!

EUGÉNIE IS ONZE OUDSTE. JULLIE HEBBEN HAAR NATUURLIJK AL 15 JAAR NIET GEZIEN...
ZE TROUWT BINNENKORT MET EEN LUITENANT VAN HET FRANSE LEGER. HOE VIND JE DAT?
ANGÈLE IS DE MIDDELSTE. JULLIE KENNEN HAAR MAN NOG NIET, INGENIEUR JULES MEURANT...
EN ONZE JONGSTE... IK ZEG NIET ONZE KLEINSTE, WANT DAT VINDT ZE VRESELIJK. TOE, CLOTILDE, LACH EENS NAAR NEEF ACHILLE!

HAD IK DIT GEWETEN, DAN HAD IK MIJN VROUW HERMANCE MEEGEVRAAGD...
ZOALS IK JE HAD GEZEGD...

WAT JAMMER, NEEF! DUS JE BENT GETROUWD...
JA... EN WE HEBBEN EEN ZOONTJE, CHARLES-HENRI.
WAT SCHATTIG...

EN, CLOTILDE, BEN JIJ NIET IN DE BAN VAN JE 'ANDERE' NEEF ? NET ALS JE ZUSSEN?
NEE. DAT WEET JE WEL. EN WAT M'N ZUSTERS BETREFT...

IS UW VROUW NIET IN PARIJS?
NEE, ZE IS IN LA COUR-DIEU VOOR DE VOORBEREIDINGEN VAN EUGÉNIES' BRUILOFT. DE BRUIDEGOM IS IN AFRIKA GELEGERD EN KOMT VOLGENDE MAAND THUIS. DAN MOET ALLES KLAAR ZIJN.

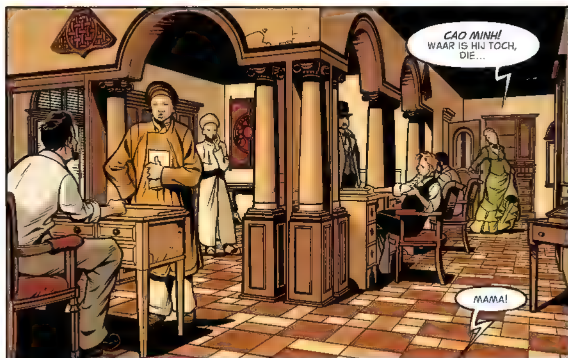

KAN DE BANK JOU BOEIEN OF LAAT JE ALLES AAN JOSEPH OVER?
DE BANK? STOMVERVELEND! IK HEB NIETS MET CIJFERS. EN HET LEVEN IS ZO KORT. JE MOET PRET MAKEN!
EN JIJ, ANGÈLE?

IK ZOU WEL WILLEN! MAAR JULES HEEFT NET EEN FUNCTIE IN COCHIN-CHINA GEKREGEN VOOR DE AANLEG VAN DE NIEUWE SPOORLIJN...

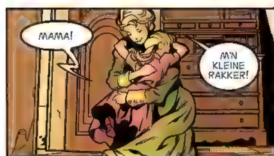

WE VERTREKKEN BINNENKORT NAAR SAIGON. IK HOOP ME DAAR NUTTIG TE MAKEN.

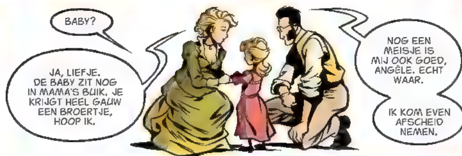

EN IK WIL NATUURLIJK DOLGRAAG EEN GEZIN. DAT IS ZO FIJN, EEN GEZIN. VIND JE OOK NIET, ACHILLE?
O JA... EEN GEZIN...
19

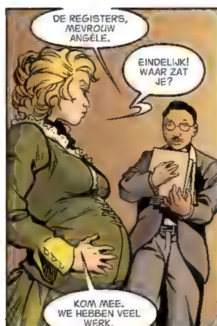
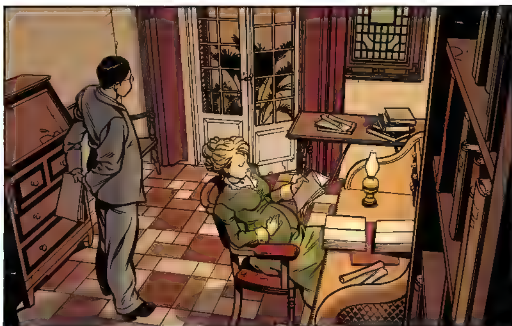
GA JE WEER WEG, JULES? DAT IS TOCH RISKANT? DE ZWARTE VLAGGEN VALLEN BIJ DE RODE RIVIER ONZE TROEPEN AAN. HET SCHIJNT DAT ZE MET DE CHINEZEN MEEVECHTEN...

JA... DAT WORDT GEZEGD. MIJN CONTACTEN BIJ DE STAF WETEN NOG VAN NIETS.

MAAK JE GEEN ZORGEN. DE MANNEN BESCHERMEN ME WEL.

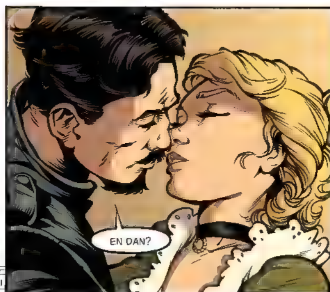

DE REGISTERS, MEVROUW ANGÈLE.
EINDELIJK! WAAR ZAT JE?
KOM MEE. WE HEBBEN VEEL WERK.

NOG BEZIG? DAT IS NIET GOED IN JOUW TOESTAND.
VICTORIEN!
JE BENT GEK! ALS JULES...

MIJN MANNEN ZIJN MET HEM MEE NAAR Z'N BOUWPLAATS IN HET NOORDEN. IK WIST DAT JE ALLEEN WAS.

JE WORDT MET DE DAG DIKKER. STRAKS PAS JE NIET MEER IN M'N ARMEN.
HOU OP. IEMAND KAN ONS ZIEN...

EN DAN?

STOP. DIT IS NIET LEUK, MENEER DE CAZENAC.
IK HEB HET DRUK. ALS JE NIET VOOR JE ZAKEN KOMT, MOET JE WEGGAAN.

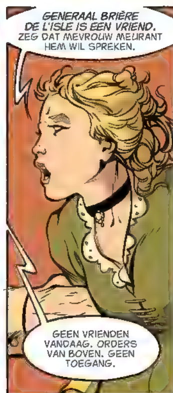
MIJN ZAKEN, DAT BEN JIJ, ANGÈLE. MIJN GELD ZIT BIJ DE BGI EN MIJN HART IS VAN JOU.
MAAR IK WIL BEST SAMEN DE BALANS OPMAKEN...

29 MAART 1885.
IK ZEI U TOCH DAT ZE U NIET BINNEN LATEN!
ZWIJG, CAO MINH.

SCHIET OP! MIJN MAN ZIT IN DE GEVECHTSZONE. ONZE TROEPEN TREKKEN ZICH TERUG. DAT HEBBEN ZE NAAR PARIJS GETELEGRAFEERD. HIJ IS IN GEVAAR.

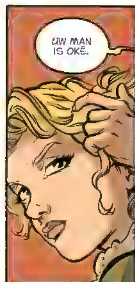

IK BEGRIJP UW ZORGEN, MEVROUW ANGÈLE. MAAR ZE ZEGGEN TOCH NIETS. IK KAN M'N NEEF VRAGEN...

IK KEN HUN GENERAAL. MIJ GEVEN ZE WEL ANTWOORD.

GENERAAL BRIÈRE DE L'ISLE IS EEN VRIEND. ZEG DAT MEVROUW MEURANT HEM WIL SPREKEN.

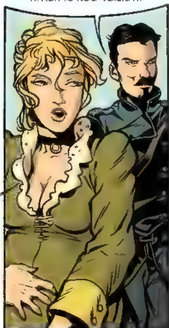

U MAG ER NIET DOOR, DAME.
INGENIEUR MEURANT IS MIJN MAN. IK WIL WETEN HOE HIJ HET MAAKT.
GA TERUG.
IK ZEI HET TOCH?
GEEN VRIENDEN VANDAAG. ORDERS VAN BOVEN. GEEN TOEGANG.

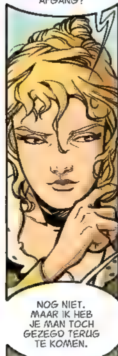

DE CHINEZEN VERSLOEGEN VORIGE WEEK UW LEGER BIJ BANG BO. MAAR HIJ WAS DAAR TOEN VAST AL WEG.
HOE WEET JE DAT? DAT KUN JE NIET WETEN!

UW MAN IS OKÉ.

CAZENAC!
MEVROUW MEURANT...

WAT WEET U DAARVAN?
IK WAS ERBIJ. IK WIST DAT HIJ DAAR ERGENS WAS. DUS HEB IK OP HEM GEPAST.
MAAR HET TELEGRAM VAN BRIÈRE DE L'ISLE...

DE GENERAAL MAAKTE ZICH VOOR NIKS DRUK. HIJ IS WELLICHT ONTGOOCHELD DAT DE CHINEZEN DE FRANSEN VORIGE WEEK BIJ BANG BO INMAAKTEN, MAAR DE DELTA VAN DE RODE RIVIER IS NOG VEILIG...

DUS HET IS GEEN AFGANG?
NOG NIET. MAAR IK HEB JE MAN TOCH GEZEGD TERUG TE KOMEN.

CAO MINH, GA NAAR HUIS EN AAN HET WERK.
MAAR MEVROUW ...
IK RED ME WEL. KAPITEIN CAZENAC BRENGT ME THUIS.

BEN IK NU JE TROUWE SCHILDKNAAP ?
NEE, MAAK JE GEEN ILLUSIES. ZEG ME LIEVER WAAR IK EEN TELEGRAM NAAR PARIJS KAN STUREN.

OH... ZIT 'T ZO... IK WEET NIET OF DAT KAN. ALLES IS HEEL STRENG NU.
HEEL KORT.
EEN WOORDJE AAN M'N NEEF.
TOE.

GOED. DAT VAN BRIÈRE DE L'ISLE GING VIA PERSAGENT HAVAS IN SAIGON.
IK DENK DAT JIJ DAT OOK MOET DOEN. EEN AGENT VAN ME WERKT ER...
...ZOGE-NAAMD.

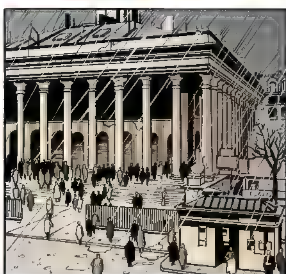

HOU JE HET ECHT HEEL KORT?

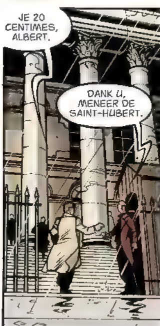

HET NIEUWE HOOFD-KANTOOR VAN DE BGI, BOULEVARD DES ITALIENS, 30 MAART 1885.
POURTALET!

RIEP MENEER MIJ?
JA, POURTALET. IK MOET NAAR DE BEURS. MET SPOED.

MOET IK DE BARON INFORMEREN?
VOORAL NIET.
EN ONZE AGENTEN DAAR?
NOG MINDER. ZODRA IK ER BEN, ZEG IK ZE HET ZELF WEL.

ORFEVRERIE

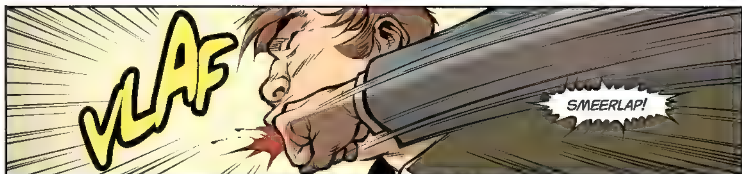

JE 20 CENTIMES, ALBERT.
DANK U, MENEER DE SAINT-HUBERT.

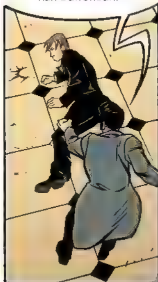

MENEER? IK VERWACHTTE U VANDAAG NIET. DE ZITTING GAAT ZO BEGINNEN. WAT ZIJN UW INSTRUCTIES?
EEN ENKEL WOORD...

WATERLOO!

VLAF
SMEERLAP!

JIJ WIST HET, HÈ? MAAR JE EIGEN BROER MOCHT HET NIET WETEN!
ACHILLE, IK...

JE WIST DAT ER IN HET TELEGRAM LEUGENS STONDEN DIE DE KOERSEN ZOUDEN DOEN KELDEREN.
ALS EEN ECHTE SAINT-HUBERT HEB JE NIETS GEZEGD... WANT ZO IS HET, HÈ? JE BENT ECHT EEN VAN HEN GEWORDEN!

IK ZWEER JE DAT IK VAN NIETS WIST TOEN DE ZITTING BEGON. HET WAS EEN VOORGEVOEL...
ZWIJG!

AANSCHOUW DE WONDERBAARLIJKSTE BANKIER VAN HEEL FRANKRIJK, DAMES EN HEREN. HIJ WEET MEER DAN DE REGERING ZELF!

EEN TELEGRAM BRENGT JULES FERRY EN ZIJN MINISTERS TEN VAL. CHAOS IN HET PARLEMENT. SAINT-HUBERT VEERT OP!
DE BEURS VERLIEST 3%, DE HANDELAREN MAKEN ZWAAR VERLIES. SAINT-HUBERT SCHIET OMHOOG!

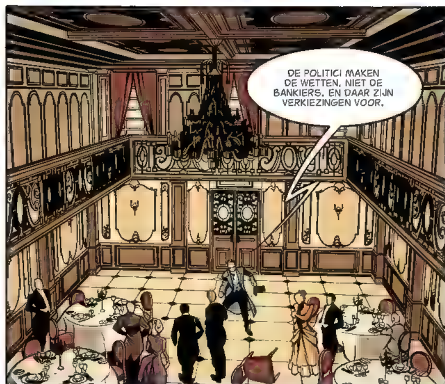
STOP, ACHILLE. JE BENT BESPOT-TELIJK.
KOM MEE, DAN PRATEN WE HET UIT. WE VINDEN VAST EEN REGELING.

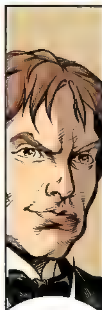

EEN REGELING? MAAR IK VRAAG JE NIETS. EN ZEKER GEEN AALMOES!
JIJ ZIT ZO HOOG TE PAARD DAT JE DENKT DAT NIETS JE KAN RAKEN!

NU MOET JE EENS GOED NAAR ME LUISTEREN, BROERTJE...
IK ZAL JULLIE KRIJGEN. JULLIE GAAN DIE GESTOLEN MILJOENEN TOT DE LAATSTE FRANC TERUGBETALEN!

OH, EN HOE DACHT JE DAT AAN TE PAKKEN?

VOOR ZOVER IK WEET STELT JULLIE GELD JE NIET BOVEN DE WET.

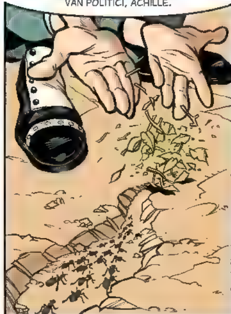

DE POLITICI MAKEN DE WETTEN, NIET DE BANKIERS. EN DAAR ZIJN VERKIEZINGEN VOOR.

VERTEL ME NIET DAT JE JE VERKIESBAAR STELT. JE MAAKT GEEN ENKELE KANS. NIEMAND KENT JE IN PARIJS.

PARIJS IS NIET HET CENTRUM VAN DE WERELD. NOCH VAN DE DEMOCRATIE.
IK ZEG NIET TOT ZIENS, WANT WE ZULLEN ELKAAR NIET GAUW TERUGZIEN!

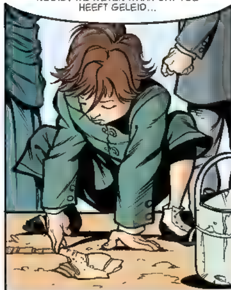

WAT IS ER MET HEM?
IK DENK DAT ZIJN CARRIÈRE VAN WISSEL-AGENT VOORBIJ IS. DE KOERSVAL IS HEM FATAAL GEWORDEN...

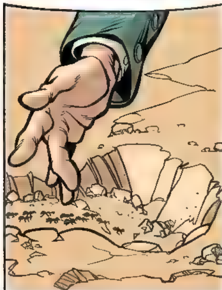

WAAROM HEB JE HEM NIET VERTELD VAN JE 'VOORGEVOEL'. HIJ IS TOCH JE BROER?
WE HEBBEN DEZELFDE MOEDER. MAAR MEER OOK NIET...

IN DE POLITIEK? WAAROM IN HEMELSNAAM? WE ZIJN GEEN FAMILIE VAN POLITICI, ACHILLE.

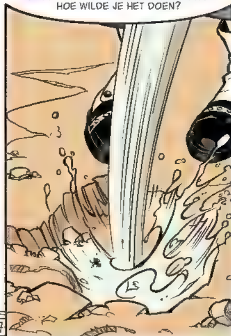

IK WIL JUIST OPKOMEN VOOR PITHIVIERS, HET LAND VAN ONZE VOOROUDERS.
IK HEB DE STEUN VAN DE UITTREDENDE GEDEPUTEERDE, DIE WIL STOPPEN...

MAAR HOE GA JE DAT DOEN, ACHILLE? POLITIEK MOET JE LEREN EN IK KAN JE NIET HELPEN...

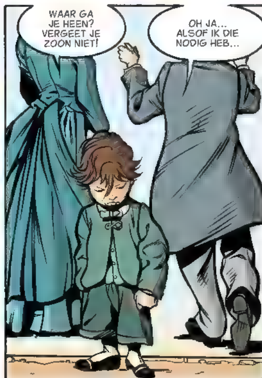

VERWAR ME NIET MET UW BROER, LIEVE MOEDER. DIE HAD BIJ ALLES HULP VAN UW MOEDER OF VAN U NODIG. WE WETEN WAAR DAT TOE HEEFT GELEID...

EN JE WISSELAGENTSCHAP? DENK JE WEL AAN JE GEZIN? AAN JE ZOON? MET JOUW VAK VERDIEN JE GELD. POLITIEK LEVERT NIETS OP.

VERGIS U NIET.
U HOEFT ME TROUWENS NIET DE WET VOOR TE SCHRIJVEN. DAT PIKT UW ANDERE ZOON OOK NIET. MAAR HIJ HEEFT AL FORTUIN GEMAAKT, DAT IS WAAR...

JIJ VERGIST JE, ACHILLE. IK WIL HET BESTE VOOR JE. IK WIL DAT JE SLAAGT. MAAR JE MAAKT GEEN KANS! HOE WILDE JE HET DOEN?

HEEL SIMPEL.
IK VERKOOP HET LAND IN BLIDA EN KOOP EEN KRANT DIE ME OPHEMELT EN MIJN POLITIEKE STRIJD STEUNT!

WAAR GA JE HEEN? VERGEET JE ZOON NIET!
OH JA... ALSOF IK DIE NODIG HEB...

JAARGANG 1 – PRIJS: 5 CENTIMES **LAATSTE EDITIE** MAANDAG 19 OKTOBER 1885

LA RAISON

19 OKTOBER 1885.

ACHILLE LANGLOIS VERKOZEN TOT AFGEVAARDIGDE

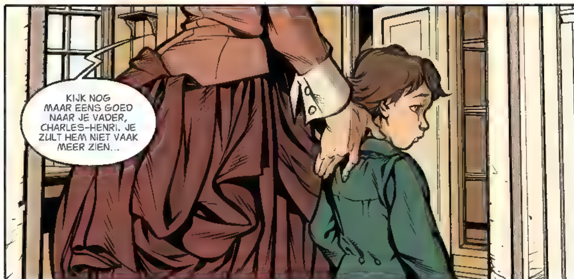

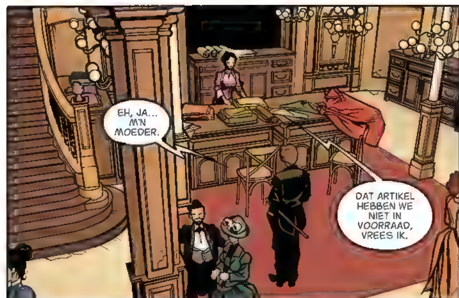

PARIJS, DE LENTE VAN 1887.
ZOEKT MENEER IETS SPECIAALS?
MAISON Aristide BOUCICAUT

EH, JA... M'N MOEDER.
DAT ARTIKEL HEBBEN WE NIET IN VOORRAAD, VREES IK.

PARDON?... IK... NEE, IK ZOEK MIJN MOEDER... IN DEZE WINKEL...

IK SNAP HET.
ALS UW MOEDER HIER KLANT IS, KEN IK HAAR ZEKER.

JA, ZE IS KLANT VAN DE BON MARCHÉ. IK SPREEK HIER VAAK MET HAAR AF.
MET MEVROUW LANGLOIS, MIJN MOEDER, BEDOEL IK.

JA, ZE IS HIER. OP DE TWEEDE ETAGE, SCHOENENAFDELING.

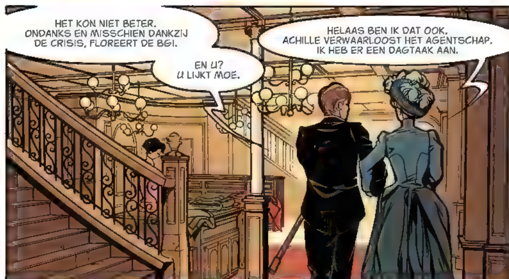

JOSEPH!
DAAR IS ZE AL.

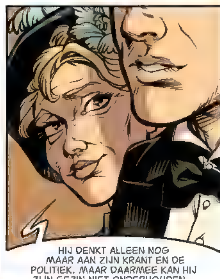

DANK U, JUFFROUW...
SUZANNE...
SUZANNE CONTE. GRAAG GEDAAN, MENEER...
JOSEPH DE SAINT-HUBERT.
AANGENAAM.

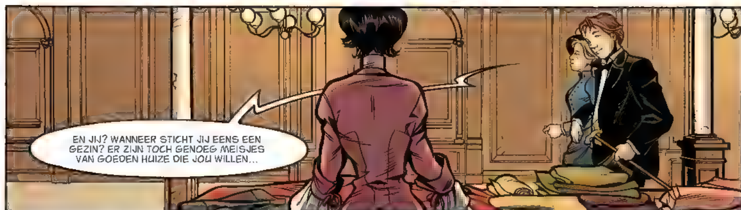

BEN JE DAAR EINDELIJK! WAAR WAS JE? IK LOOP HIER AL EEN UUR ROND.
EXCUUS MOEDER. DE BANK...

NATUURLIJK. DE BANK.
MAAR NU HEB IK NIET VEEL TIJD MEER. JE BROER WORDT GEK ALS HIJ WEET DAT IK JE HIER ZIE...

GEHEIME AFSPRAAK IN WARENHUIS! COMPLOT. MYSTERIE!
SPOT ER NIET MEE EN ZEG ME HOE HET GAAT.

HET KON NIET BETER. ONDANKS EN MISSCHIEN DANKZIJ DE CRISIS, FLOREERT DE BGI.
EN U? U LIJKT MOE.
HELAAS BEN IK DAT OOK. ACHILLE VERWAARLOOST HET AGENTSCHAP. IK HEB ER EEN DAGTAAK AAN.

HIJ DENKT ALLEEN NOG MAAR AAN ZIJN KRANT EN DE POLITIEK. MAAR DAARMEE KAN HIJ ZIJN GEZIN NIET ONDERHOUDEN...

EN JIJ? WANNEER STICHT JIJ EENS EEN GEZIN? ER ZIJN TOCH GENOEG MEISJES VAN GOEDEN HUIZE DIE JOU WILLEN...

NEE. IK BEDOEL JA. MAAR IK VIND ZE SAAI.

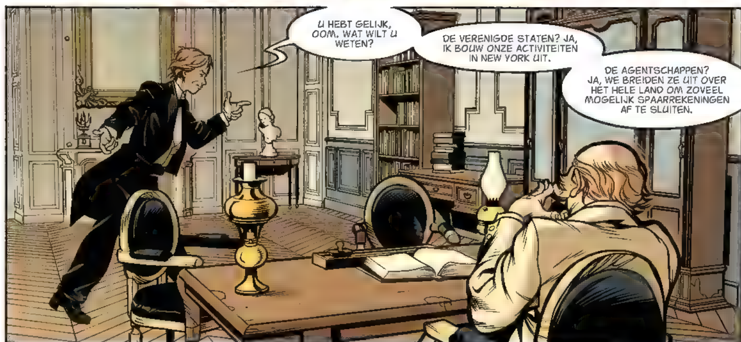

MEER HOEFT NIET OM KINDEREN TE KRIJGEN.
MISSCHIEN... MAAR MIJ IS HET NIET GENOEG.

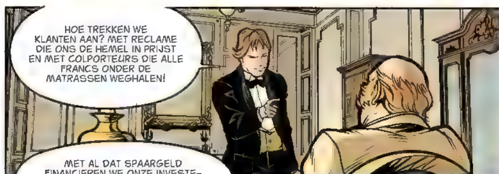

IK WIL M'N DOCHTERS NIET PUSHEN. MAAR JE ZOU ZE TOCH EEN BEETJE BIJ DE BANK KUNNEN BETREKKEN...

JOSEPH? LUISTER JE?
PARDON?

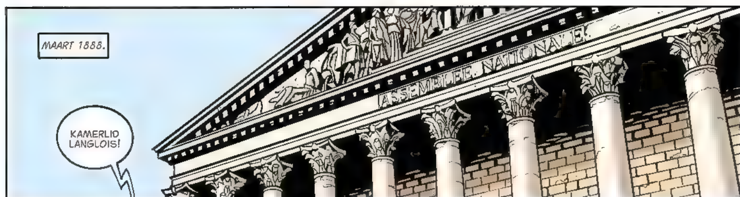

JA! MIJN NICHTEN. ANGÈLE BEHEERT ZELFSTANDIG ONZE ZAKEN IN SAIGON...
EUGÉNIE LIJKT HET NIETS TE KUNNEN SCHELEN WAT HIER GEBEURT.
EN CLOTILDE IS ZO GESLOTEN...

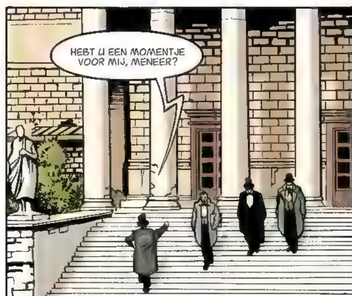

ZELFS MIJ HOUD JE OVERAL BUITEN. JE BENT WEL DIRECTEUR EN ERFGENAAM VAN DE ZAAK, MAAR TOCH...

U HEBT GELIJK, OOM. WAT WILT U WETEN?
DE VERENIGDE STATEN? JA, IK BOUW ONZE ACTIVITEITEN IN NEW YORK UIT.
DE AGENTSCHAPPEN? JA, WE BREIDEN ZE UIT OVER HET HELE LAND OM ZOVEEL MOGELIJK SPAARREKENINGEN AF TE SLUITEN.

HOE TREKKEN WE KLANTEN AAN? MET RECLAME DIE ONS DE HEMEL IN PRIJST EN MET COLPORTEURS DIE ALLE FRANCS ONDER DE MATRASSEN WEGHALEN!
MET AL DAT SPAARGELD FINANCIEREN WE ONZE INVESTERINGEN, ONZE PARTICIPATIES IN BEDRIJVEN EN LANGETERMIJNLENINGEN.
WEET U NU GENOEG?
JA... KOOP JE OOK NIET DE NIEUWE OBLIGATIES VAN DE LESSEPS VOOR ZIJN PANAMAKANAAL?

ABSOLUUT NIET! DAT KANAAL IS EEN GASFABRIEK, OOM. EN GAS ONTPLOFT TEN SLOTTE ALTIJD.
ALS U ME NU WILT VERONTSCHULDIGEN, IK HEB EEN AFSPRAAK!

MAART 1888.
KAMERLID LANGLOIS!

HEBT U EEN MOMENTJE VOOR MIJ, MENEER?

GA MAAR VAST. IK POEIER DIE LASTPOST EVEN AF.

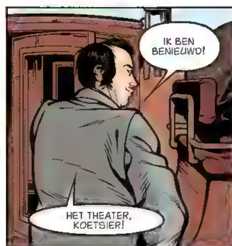

IK BEN CORNÉLIUS HERZ. IK...
IK WEET WIE U BENT, MENEER. EEN OPLICHTER EN EEN ZAKKENVULLER.
U HEBT ALTIJD UW KRANT BIJ U, HÈ...

ALTIJD. HAD U DAT OOK MAAR, MENEER HERZ. IN PLAATS VAN AAN TE PAPPEN MET DIE BOEF DE LESSEPS!

TOE MAAR. U BENT OOK NIET MILD VOOR ONS IN UW ARTIKELEN, MAAR U GRAAFT NIET DIEP GENOEG.
ONZE ONDERNEMING IS VEEL MEER EN IK WIL U DAT GRAAG LATEN ZIEN...

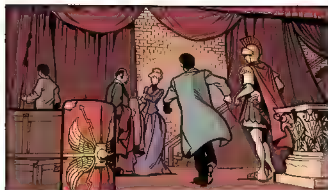

MIJ FLIKT U DAT NIET, MENEER! IK VERTEGENWOORDIG HET FRANSE VOLK DAT U NOG MEER MILJOENEN WILT ONTFUTSELEN VOOR UW DOLLE PLANNEN...

U KRIJGT BINNENKORT EEN PAKJE OM DIE BETER TE LEREN KENNEN. DAN ZULT U ONS ZEKER HELPEN DE STEUN VAN HET HELE PARLEMENT TE KRIJGEN.

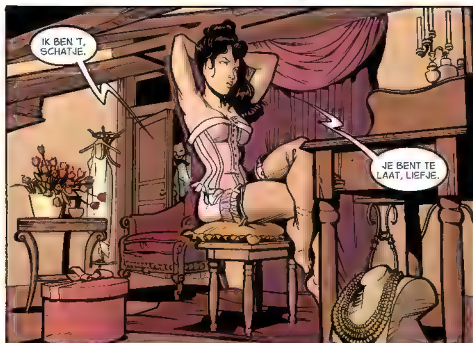

IK BEN BENIEUWD!
HET THEATER, KOETSIER!

LAAT ME HIER UITSTAPPEN EN KOM ME NA DE VOORSTELLING HALEN.
VAUDEVILLE

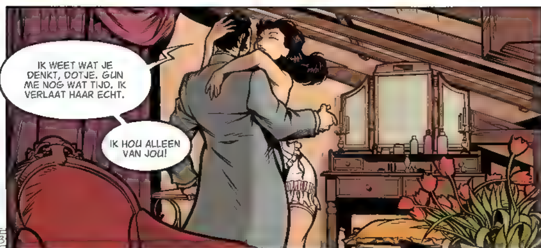

IS ZE ER AL?
DAG, MENEER LANGLOIS. JA, ZE IS IN HAAR KLEEDKAMER... DENK IK.

TOC TOC
BINNEN!

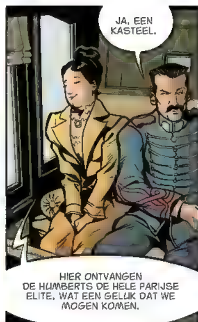

IK BEN 'T, SCHATJE.
JE BENT TE LAAT, LIEFJE.

ACH JA, ZAKEN, ALTIJD MAAR ZAKEN. IK MOET WEL ALS JE WILT DAT IK JE BLIJF VERWENNEN, SCHAT.
ALS JE VAN ME HOUDT...

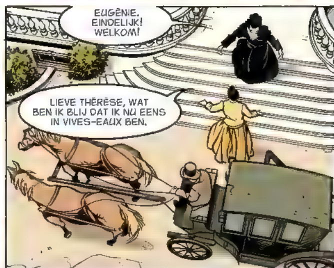

IK WEET WAT JE DENKT, DOTJE. GUN ME NOG WAT TIJD. IK VERLAAT HAAR ECHT.
IK HOU ALLEEN VAN JOU!
33

OH, LIEVERD, ALS JE WIST WAT HET ME DOET, ALS JE DAT ZEGT...

CHÂTEAU DES VIVES-EAUX, DAMMARIE-LÈS-LYS.
HET KASTEEL VAN THÉRÈSE! NET ZO MOOI ALS IK ME HAD VOORGESTELD!

JA, EEN KASTEEL.
HIER ONTVANGEN DE HUMBERTS DE HELE PARIJSE ELITE. WAT EEN GELUK DAT WE MOGEN KOMEN.

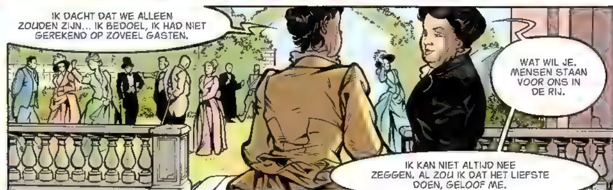

JE BENT STAPEL OP DIE THÉRÈSE HUMBERT. HET IS THÉRÈSE VOOR EN THÉRÈSE NA.
ZE IS ZO'N STERKE VROUW. EEN ZAKENVROUW. ZE IS GEWELDIG!

EUGÉNIE. EINDELIJK! WELKOM!
LIEVE THÉRÈSE, WAT BEN IK BLIJ DAT IK NU EENS IN VIVES-EAUX BEN.

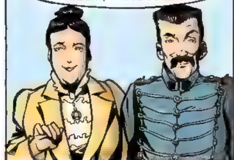

IK HAD HET JE BELOOFD. EN JE WEET DAT IK M'N BELOFTES ALTIJD NAKOM.

KOM, JULLIE ZULLEN WEL MOE ZIJN VAN DE REIS. IK LAAT WAT KOELS KOMEN OM TE DRINKEN.

OH, MAAR...
WAT IS ER, M'N BESTE?

IK DACHT DAT WE ALLEEN ZOUDEN ZIJN... IK BEDOEL, IK HAD NIET GEREKEND OP ZOVEEL GASTEN.
WAT WIL JE. MENSEN STAAN VOOR ONS IN DE RIJ.
IK KAN NIET ALTIJD NEE ZEGGEN. AL ZOU IK DAT HET LIEFSTE DOEN, GELOOF ME.

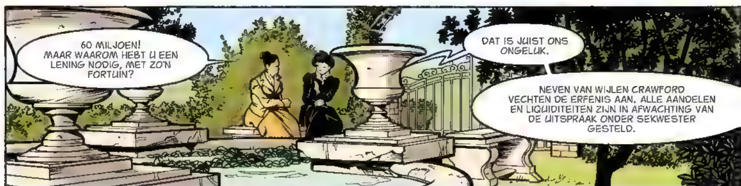

MIJN MAN, FRÉDÉRIC HUMBERT. MIJN BROERS ROMAIN EN ÉMILE DAURIGNAC. EN MIJN JONGSTE ZUS, MARIE.

DIT ZIJN EUGÉNIE LAMARQUE, OVER WIE IK HET AL ZO VAAK HEB GEHAD, EN HAAR MAN KAPITEIN HENRI LAMARQUE.
MEVROUW LAMARQUE IS DE DOCHTER VAN BANKIER SAINT-HUBERT, VAN DE BGI...

HEBT U TROUWENS AL OVER DE LENING GESPROKEN MET UW VADER?
EIGENLIJK LEIDT MIJN VADER DE BANK NIET MEER. DAT DOET MIJN NEEF JOSEPH, ZOALS U WEET.
HOEWEL MIJN VADER NOG STEEDS ALLEEN BESLISSINGEN KAN NEMEN. ZONDER MIJN NEEF.

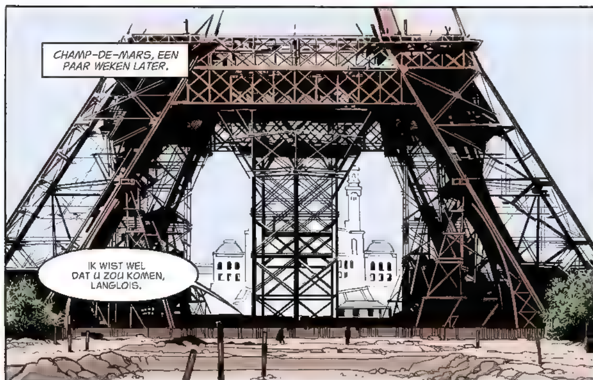
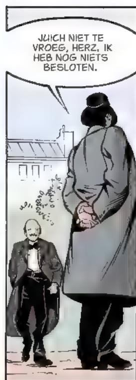
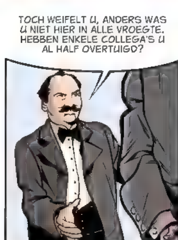

HEBT U HEM IETS GEZEGD?
NATUURLIJK. MAAR IK KENDE NIET UW HELE VERHAAL. HIJ WIL NATUURLIJK WEL GARANTIES.

WEL, HET ZIT ZO. CRAWFORD, EEN RIJKE AMERIKAAN DIE MIJN MOEDER GOED KENDE, MAAKTE MIJ DE ENIGE ERFGENAME VAN 60 MILJOEN GOUDFRANKEN.

60 MILJOEN! MAAR WAAROM HEBT U EEN LENING NODIG, MET ZO'N FORTUIN?
DAT IS JUIST ONS ONGELUK.
NEVEN VAN WIJLEN CRAWFORD VECHTEN DE ERFENIS AAN. ALLE AANDELEN EN LIQUIDITEITEN ZIJN IN AFWACHTING VAN DE UITSPRAAK ONDER SEKWESTER GESTELD.

DAAROM MOETEN WE NU LENEN OM TE KUNNEN LEVEN. HET TOPPUNT, VIND JE NIET?
IK BEGRIJP HET. WEES MAAR GERUST. IK REGEL HET WEL MET MIJN VADER.
JE BENT EEN ECHTE VRIENDIN...

ARME VROUW. AL DAT GELD HEEFT HAAR IN EEN VRESELIJKE SITUATIE GEBRACHT...

CHAMP-DE-MARS, EEN PAAR WEKEN LATER.
IK WIST WEL DAT U ZOU KOMEN, LANGLOIS.

JUICH NIET TE VROEG, HERZ, IK HEB NOG NIETS BESLOTEN.

TOCH WEIFELT U, ANDERS WAS U NIET HIER IN ALLE VROEGTE. HEBBEN ENKELE COLLEGA'S U AL HALF OVERTUIGD?

U SCHUDT ME MISSCHIEN SNELLER DE HAND ALS DIE GEVULD IS?

DIT IS EEN AANVULLING VAN WAT U AL VOOR UW KRANT KREEG, DAT SPREEKT VANZELF.
JA... MISSCHIEN HEB IK NOG IETS MEER NODIG OM OVERSTAG TE GAAN.

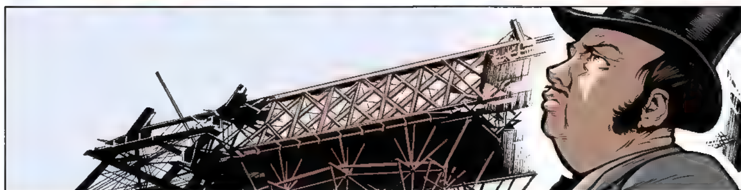
WE VRAGEN U ALLEEN OM MEE TE STEMMEN MET UW COLLEGA'S DIE ONS STEUNEN. HET BESLUIT VAN DE REGERING OVER DE PREMIEOBLIGATIES MOET WORDEN TERUGGEDRAAID OM DE MEERKOSTEN VAN DE AANLEG VAN HET KANAAL TE FINANCIEREN.
DE BANKEN HAKEN AF. WE MOETEN ACHTER DE KLEINE SPAARDERS AAN.

DENKEN JULLIE ECHT DAT DIE PAAR MILJOENEN EXTRA HET PROJECT KUNNEN REDDEN?
36

HET PANAMAKANAAL IS EEN TOPPUNT VAN MENSELIJKE GENIALITEIT. WE MOETEN ZORGEN VOOR EEN DOORSTART VAN HET PANAMAPROJECT. EEN PROJECT DAT HET AANGEZICHT VAN DE WERELD ZAL VERANDEREN.

EN NIET ZO-ALS DEZE LELIJKE TOREN DIE PARIJS TOT AAN DE WERELD-TENTOONSTELLING VAN 1889 ZAL VERMINKEN.

ZODRA ZE HEM AFBREKEN, IS HIJ VERGETEN. LET MAAR OP.
EIFFEL IS EEN PRIMA INGENIEUR, MAAR HIJ MOET KANALEN BLIJVEN GRAVEN!

LAATSTE EDITIE
LA RAISON
PANAMA, FRANS GENIE AAN HET WERK
JE DENKT TOCH NIET DAT JE LEZERS IDIOTEN ZIJN?

ZEGT U ZELF NIET ALTIJD DAT ALLEEN IDIOTEN NOOIT VAN MENING VERANDEREN, MOEDER?
TEGEN BETALING VERANDERT ELKE IMBECIEL VAN MENING, DAT IS WAAR...

IK WEET NIET WELK SPELLETJE JE SPEELT. IK WIL HET OOK NIET WETEN. MAAR VERGEET NIET HET WISSEL-AGENTSCHAP TE LEIDEN DAT JE OOM JE NALIET.

IK HOOP MAAR DAT JE JE NIET LAAT MEESLEPEN IN IETS WAT JE NIET SNAPT.
NEE, MOEDER. IK WEET PRECIES WAT IK DOE. DEGENE DIE MIJ BELAZERT MOET NOG GEBOREN WORDEN!
IK BEN TENSLOTTE OOK EEN SAINT-HUBERT.
G. CALLOPIN

SUZANNE!

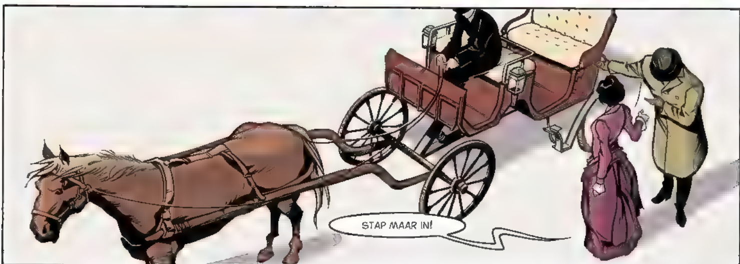

MENEER DE SAINT-HUBERT? WAT DOET U HIER?
EH, IK WILDE JE ZIEN.
NOEM ME JOSEPH, ALSJEBLIEFT.

HOE WEET JE DAT IK VRIJ BEN VANAVOND? MISSCHIEN MOET IK WEL NAAR MIJN VERLOOFDE.
MISSCHIEN...

MAAR VANAVOND IS PARIJS AAN ONS. WEG MET VERLOOF-DES!

DUS DINER? THEATER? OPERA? UW WIL IS WET, JUFFROUW CONTE!
ALLES. IK WIL ALLES!

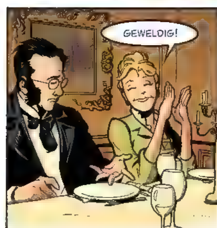

STAP MAAR IN!

MAG IK EVEN? IK WIL IETS ZEGGEN.
EEN NIEUWE AANWINST, JOSEPH? OF DIVIDENDEN WAARVAN DAT UITSCHOT VAN EEN ROTHSCHILD ZAL VERBLEKEN?
HÔTEL SAINT-HUBERT, 1888.

NIETS VAN DAT ALLES. VOOR EEN KEER GAAT HET NIET OVER GELD.
IK GA TROU-WEN.

FANTASTISCH! EN WIE IS DE GELUKKIGE? IS HAAR FAMILIE KLANT BIJ ONS? DAT KAN BIJNA NIET ANDERS.
TOE, JOSEPH. LAAT ONS NIET IN DE SPANNING!

WEL, NEE. ZE HEET SUZANNE. SUZANNE CONTE. EN ZE HEEFT GEEN FAMILIE, NOCH EEN REKENING BIJ DE BGI. ZE DOET GEEN ZAKEN. ZE VERKOOPT HOEDEN BIJ DE BON MARCHÉ VAN MENEER BOUCICAUT.
IK HOU VAN HAAR EN ZE WIL MIJN VROUW WORDEN.

GEWELDIG!

NEE... DAT KUN JE NIET DOEN! WAT ZULLEN ONZE KLANTEN ZEGGEN? DE GOEDE NAAM VAN ONZE FAMILIE MAAKT DE REPUTATIE VAN DE BANK.
WAT MOETEN ZE DENKEN ALS HET BEKEND WORDT?
39

MET ALLE RESPECT, OOM, IK HEB ER LAK AAN.
WE TROUWEN OVER EEN MAAND OF TWEE. NU MIJN LIEVE NICHT ANGÈLE EN HAAR MAN HIER ZIJN.

GENOEG GEPRAAT OVER MIJ. HOE GAAT HET MET JE PROJECTEN IN INDOCHINA, JULES?

HELAAS ZIT DE TRANS-INDOCHINESE TREIN OP EEN DOOD SPOOR.
ER IS NOG GEEN VERBINDING TUSSEN DE ECONOMISCHE CENTRA VAN DE REGIO. DUS OOK YUNNAN MET ZIJN RIJKDOM AAN DELFSTOFFEN IS NIET ONTSLOTEN.

BESTE JULES, ALS JE 'RIJKDOM' ZEGT, KRIJG JE ALLE INVESTEERDERS MEE. MIJ ALS EERSTE. WAT MOET ER TECHNISCH GEZIEN GEBEUREN?

HET SPOOR OVERZETTEN NAAR HET METRISCH SYSTEEM, ZOALS IN 1885 VOORZIEN WAS.
MAAR EERST MOETEN WE ECONOMISCHE STUDIEPROJECTEN FINANCIEREN.

IS HET NIET BETER DIRECT EEN CONSORTIUM VAN INDUSTRIËLEN EN BANKIERS TE MAKEN?

HAD DE LESSEPS DAT MAAR GEDAAN, IN PLAATS VAN GELD VAN SPAARDERS IN ZIJN KANAAL TE GOOIEN, SAMEN MET DUIZENDEN DODE ARBEIDERS.
HET SPIJT U NIET DAT U NIET HEBT MEEGEDAAN, HÈ, OOM?

NATUURLIJK NIET. JE ZIT ZEKER TE WACHTEN TOT IK ZEG DAT JE GELIJK HAD...
GOED. JE HAD GELIJK, DAAR.

WAT AARDIG VAN U. DAT GEBEURT NIET ZO VAAK.
DIE STOMME KERSTSFEER ZEKER...

GAAN WE NAAR DE SALON, HEREN? IK HEB CUBAANSE FLOR DE LUNA-SIGAREN. HEERLIJK BIJ EEN OUDE RUM!

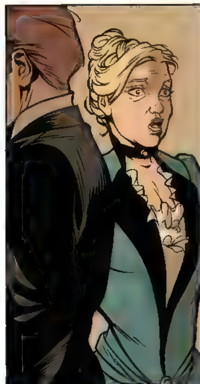

DAT SLAAN WE NIET AF, NIETWAAR BESTE ZWAGER?
MIJN IDEE. IK VOLG JE, BESTE SCHOONBROER.
JOSEPH, KOM JE OOK MEE?

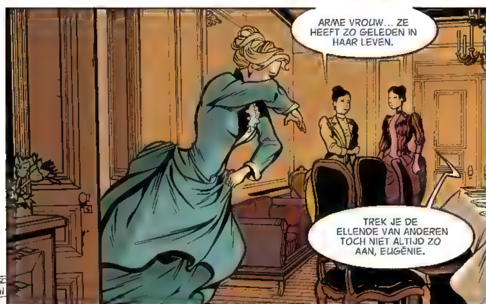

NATUURLIJK. IK GA DE KERSTSTEMMING NIET BEDERVEN.
WACHT, JOSEPH.

MOET IK ZO VERNEMEN DAT MIJN ZOON GAAT TROUWEN? HET STOND AL BIJNA IN DE KRANTEN...
NIET OVERDRIJVEN. DAAROM HAD IK OOM THÉODORE JUIST GEVRAAGD U UIT TE NODIGEN, OM DIT MET JULLIE TE DELEN...

STEL JE MIJ DAN GELIJK AAN DIE ANDERE FAMILIE? IK BEN JE MOEDER! IK VERWACHT MEER VAN MIJN ZOON...

TE WORDEN VERLATEN IS OOK NIET WAT EEN ZOON VAN EEN MOEDER VERWACHT. AL DEED ZE HET OM FORTUIN TE MAKEN.

ARME VROUW... ZE HEEFT ZO GELEDEN IN HAAR LEVEN.
TREK JE DE ELLENDE VAN ANDEREN TOCH NIET ALTIJD ZO AAN, EUGÉNIE.

WAT BEDOEL JE, CLOTILDE? IS DAT EEN VERWIJT?
TUURLIJK. JE LOOPT ALTIJD HET LEED VAN DE WERELD TE BEWENEN. DAT WORDT VERVELEND.

WANT EIGENLIJK BEN JE ALLEEN MAAR DOL OP KLATERGOUD!
WAT WIL JE TOCH? WAT IS HET LEVEN VOOR JOU?

WAAROM BEN JE ALTIJD ZO GEMEEN TEGEN ME? TEGEN IEDEREEN, TROUWENS!
WAAROM? ALS IK ZIE HOE DIE VAN JOU ALS EEN HONDJE ACHTER JE AANLOOPT, HEB IK AL GENOEG.
ZOEK LIEVER EEN MAN!

WAT EEN ONZIN. HENRI IS EEN GOEDE MAN. MIJN VRIENDEN VINDEN HEM AARDIG. ZELFS THÉRÈSE HUMBERT ZEI...
EVEN OVER DE HUMBERTS! WAT DOE JE BIJ DIE BEDRIEGERS? ZIE JE NIET DAT DIE PARVENU'S IEDEREEN BEDOTTEN?

HELEMAAL NIET! JE ZIET OVERAL KWAAD. THÉRÈSE IS DE DUPE. DOOR DIE AKELIGE CRAWFORDS KRIJGT ZE HAAR ERFENIS NIET.
ALS JE HAAR HELE VERHAAL KENDE, ZOU JE BEGRIJPEN HOE DIE ARME VROUW LIJDT.

DEGENE DIE HAAR GELD LEENT ZAL LIJDEN, ALS HIJ ERACHTER KOMT DAT ZE GEEN ROOIE CENT HEEFT.

JE HEBT VADER HAAR ENORME BEDRAGEN LATEN VOORSCHIETEN. ACHTER JOSEPHS RUG OM. HOPELIJK LAAT HIJ JOU DAT NIET TERUGBETALEN ALS HET BEDROG UITKOMT.
JE... JE BENT JALOERS!

BEN JIJ NIET EEN BEETJE DIKKER GEWORDEN?

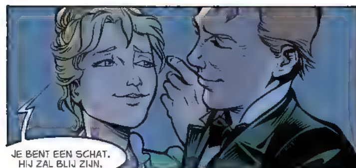

42

HOE ZIT HET NU? JE GING EEN HOED KOPEN EN HOPLA, DE KLEINE SUZANNE HEEFT JE BETOVERD?
ZOIETS, JA. ALLEEN WAS DE HOED NIET VOOR MIJ, MAAR VOOR M'N MOEDER.

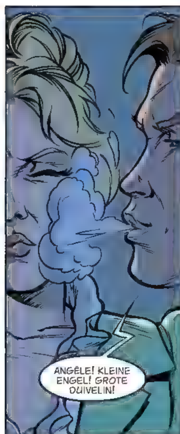

ZAG JE HOE ZE KEEK TOEN JE ZEI DAT JE GING TROUWEN? DIE HOED BEVALT HAAR ZEKER NIET...
DAAR GAAT HET NIET OM, DAT WEET JE, ANGÈLE...

NATUURLIJK. WANNEER MAAK JE VAN SUZANNE DE NIEUWE BARONES DE SAINT-HUBERT?
ZO SNEL MOGELIJK, VOORDAT JULLIE WEER NAAR INDOCHINA GAAN. WANT IK WIL JE MAN ALS MIJN GETUIGE... EN M'N BROER, NATUURLIJK.

JULES? BEN JE ZO DOL OP HEM?
IK HAD NATUURLIJK LIEVER JOU GEHAD. MAAR DAT KAN NIET. DUS VERVANGT JULES JOU EIGENLIJK.

JE BENT EEN SCHAT. HIJ ZAL BLIJ ZIJN.

EN JE KNAPPE KAPITEIN?
CAZENAC? GEVLOGEN! HET IS VAST BETER ZO. MAAR HET WAS ZO ROMANTISCH...

ANGÈLE! KLEINE ENGEL! GROTE DUIVELIN!

16 FEBRUARI 1889.
WIJ ZIJN HIER VANDAAG SAMENGEKOMEN VOOR HET HUWELIJK VAN JOSEPH DE SAINT-HUBERT EN SUZANNE CONTE.

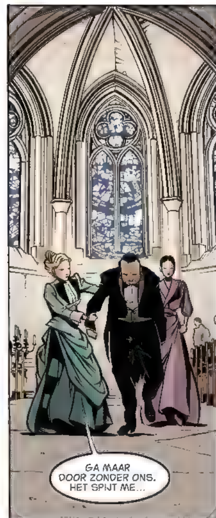

ALS IEMAND HET ERMEE ONEENS IS, MOET HIJ NU SPREKEN. OF EEUWIG ZWIJGEN.

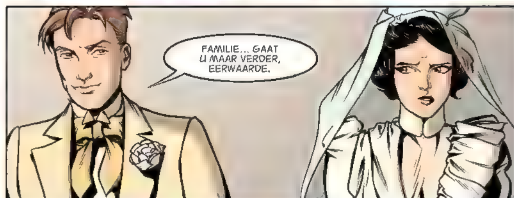

IK BEN TEGEN DEZE POPPENKAST!

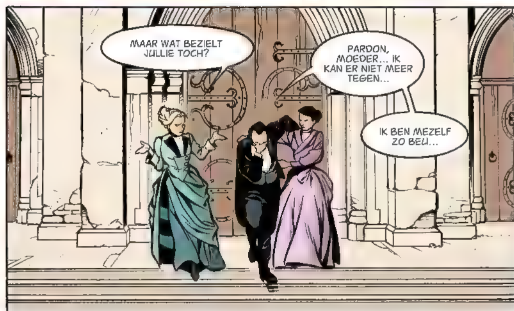

MIJN BROER IS EEN BEDRIEGER!
HIJ VERDIENT DIT ALLEMAAL NIET... ZIJN POSITIE, ZIJN FORTUIN EN ZIJN VROUW VAST OOK NIET!
HIJ IS NIET EENS ECHT EEN SAINT-HUBERT!

VLAF

GA MAAR DOOR ZONDER ONS. HET SPIJT ME...

FAMILIE... GAAT U MAAR VERDER, EERWAARDE.

MAAR WAT BEZIELT JULLIE TOCH?
PARDON, MOEDER... IK KAN ER NIET MEER TEGEN...
IK BEN MEZELF ZO BEU...
44

IK VERKLAAR U MAN EN VROUW. TOT DE DOOD U SCHEIDT.

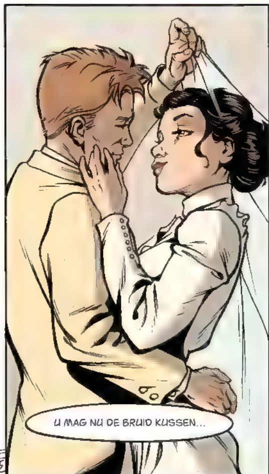

HET GELD ZAL ZE WEL EERDER SCHEIDEN...
HOE DURF JE DAT TE ZEGGEN, CLOTILDE? SCHAAM JE.
AN... ANGÈLE?

EUGÊNIE? MIJN GOD. BLOED JE? HOE KOMT DAT?

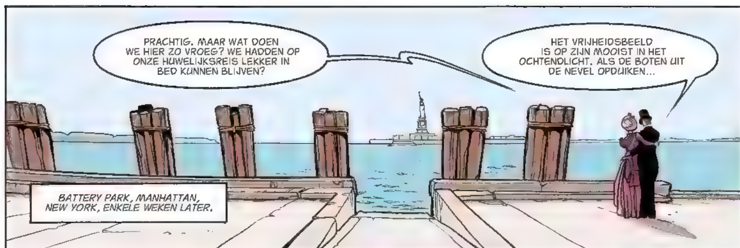

HELP ME, CLOTILDE. ZE MOET NAAR EEN DOKTER.
OOK DAT NOG...

WAT IS ER AAN DE HAND?
GEEN IDEE. EUGÊNIE HEEFT EEN PROBLEEM, LIJKT ME. MAAR HAAR ZUSSEN ZIJN BIJ HAAR.

WAAR HEB IK DIT AAN VERDIEND? WAAROM MOEST HIJ MET EEN BURGERMEISJE TROUWEN?
RUSTIG, LIEVERD. HET IS NIET JOUW SCHULD...

U MAG NU DE BRUID KUSSEN...

WELKOM IN HET GEKKENHUIS...
IK BEN NIET MET HEN GETROUWD, MAAR MET JOU.

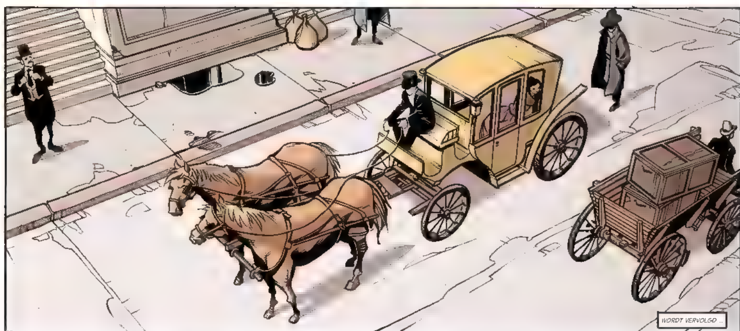

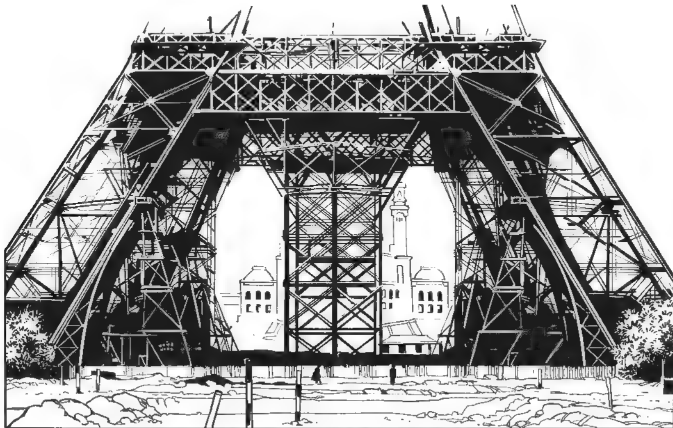

BOISSERIE, GUILLAUME & BRANGIER 2016

DE BANK

De herpositionering van de depositobanken

Begin 1888. De Eiffeltoren in aanbouw, voor de Wereldtentoonstelling van 1889.

De grote depositobanken die waren opgericht tijdens het Second Empire, gebruikten onbeschaamd het geld van de kleine Franse spaarders om langetermijnleningen te verstrekken voor investeringen in industriële projecten.
Ze waagden zich daarmee aan riskante speculaties.

De oorlog van 1870 maakt een einde aan deze gevaarlijke politiek doordat de spaarders na deze tragedie massaal hun geld terughaalden. De diepe depressie waarin het land van 1873 tot 1889 terechtkwam, is de genadeslag voor de banken, die lijden onder verschillende beurscrisissen, met name in 1882 en 1889. Naar het voorbeeld van de Crédit Lyonnais leggen de depositobanken zich nu toe op het verstrekken van kortetermijnleningen. Ze specialiseren zich in disconto-operaties, voorschotten op waardepapieren en beursgangen. Ze onderscheiden zich daarmee van de grote zakenbanken. Dit zijn nu ook naamloze vennootschappen, maar ze beschikken niet over netwerken van agentschappen in de provincies. Zij komen aan geld door termijndeposito's en uitgave van obligaties. Daardoor kunnen ze participeren in grote industriële projecten of langetermijnleningen verstrekken. Dit schreef Alain Plessis, de in 2010 overleden hoogleraar van de Université de Paris-X Nanterre, in zijn *Histoire des banques en France*.

De krach die Zola inspiratie leverde...

Na het failliet van de Union Générale kreeg de Franse beurs in 1882 af te rekenen met de ergste krach in haar geschiedenis. Zo erg dat de romancier Émile Zola hem het hoofdthema maakte van een van de beroemdste episodes van zijn grote familiesaga over de familie Rougon-Marquart, *L'Argent*. Deze keer komt de storm uit Lyon. Met steun van de

clerus en van koningsgezinde conservatieven, richt Paul Eugène Bontoux in 1878 een bank op. Zijn Union Générale wordt voorgesteld als katholieke tegenhanger van de grote banken met joods of protestants kapitaal, van de Rothschilds, de Neuflizes en de Hottingers. De enorme geldbedragen die minister Freycinet nodig heeft voor het plan om een tweede spoorwegnet aan te leggen, zorgen voor een algemene euforie. Daarvan profiterend maakt de Union Générale een bliksemstart. Overal in Frankrijk en erbuiten worden agentschappen geopend.
Ook waagt de bank zich aan uiterst riskante investeringen, vooral in Midden-Europa. Er wordt volop gespeculeerd en tussen 1880 en 1881 vliegen de koersen omhoog, vooral op de beurs van Lyon. In de herfst van 1881 wordt de situatie zorgelijk en de meest ervaren financiers, onder wie de baas van de Crédit Lyonnais, Henri Germain, voelen dat de bubbel elk moment kan barsten. Dat gebeurt ook in januari 1882 als de koersval van de Union Générale, die verstrikt is geraakt in fraude en nepinschrijvingen, de krach bespoedigt. De Union Générale sleurt in zijn val heel wat wisselagenten mee, vooral aan de beurs van Lyon. En vervolgens in Parijs, waar ze zich gedwongen zien om beroep te doen op het beroepsfonds. De liquide middelen van dit fonds zijn niet eens voldoende om de verliezen aan te zuiveren, die worden geschat op zo'n 140 miljoen goudfranken. In Lyon en in Parijs is de beursvloer failliet. De wisselagenten moeten hard onderhandelen om van de Banque de France een lening van 80 miljoen franc los te krijgen.
De toestand is zo kritiek dat het ministerie van Financiën zelf besluit tot een injectie van honderd miljoen francs. Een groepje bankiers met onder andere de Rothschilds, Moïse de Camondo en Louis Cahen d'Anvers doen daar nog 18 miljoen franc bij. Paul Eugène Bontoux wordt in januari 1882 gearresteerd. Tot zijn proces zit hij enkele maanden achter de tralies en wordt uiteindelijk veroordeeld tot vijf jaar cel. Hij zal die straf niet uitzitten, want intussen is hij naar Spanje gevlucht. De krach van de Union Générale slaat diepe wonden. Tijdgenoten zien hem als het resultaat van een politieke strijd tussen conservatief en legitimistisch rechts en links-liberaal. Deze episode zal vele jaren het antisemitisme van het Franse extreem-rechts voeden, dat het gebeuren beschouwt als de aanslag op een katholieke instelling door joodse banken.

...en het leven van Gauguin verandert

In deze maand januari van 1882 voegt Achille Langlois, die het wisselagentschap Léomant heeft geërfd, zich bij zijn vriend Paul Gauguin op het terras van brasserie Gallopin. Aanvankelijk was dit slechts een detailhandel in bier en wijn, die op 1 september 1876 was geopend door Gustave Gallopin. Als snel wordt het echter dé ontmoetingsplek van de Parijse beurshandelaren. Ze hoeven slechts aan de achterkant van palais Brongniart enkele treden af te dalen om aan te schuiven in dit etablissement, op nummer 40 in de rue Notre-Dame des Victoires.

Wisselagent Langlois en zijn vriend Paul Gauguin op het terras van Gallopin.

Na enkele jaren van bloei, dankzij de vondst van de biermaat die nu nog zijn naam draagt*, voert Gustave Gallopin de ideeën uit die hij heeft opgedaan tijdens zijn vele reizen. Intussen heeft hij in hetzelfde gebouw al twee andere winkels gekocht, die aan dezelfde binnenplaats liggen. Ter ere van de familie van zijn vrouw, de Wyborns, rijke Engelse eigenaren van levensmiddelenwinkels, creëert hij wat de beurshandelaren later de 'Grand bar' zullen noemen. Het is de eerste Anglo-Amerikaanse bar in Parijs, die in 1879 wordt ingeschreven in het handelsregister. Het etablissement heeft dan een uit New York gehaalde (en om veiligheidsredenen daarna weer weggehaalde) draaideur, een toog, victoriaans houtsnijwerk uit Cubaans mahoniehout, uitgevoerd door Londense schrijnwerkers, koperen kapstokken en andere accessoires, gemaakt door ambachtslieden uit de faubourg Saint-Antoine in Parijs. Ter ere van de nieuwe eeuw en van de Wereldtentoonstelling van 1900 laat Gallopin in dat jaar boven de hele binnenplaats een schitterende glazen koepel plaatsen. Die kunnen de bezoekers van het restaurant, dat het interieur uit die tijd heeft behouden, nog altijd bewonderen. Paul Gauguin verliest begin 1882 veel geld door de krach van de Union Générale. Hij is dan nog beursmakelaar bij wisselagent Bertin. Het is voor hem de reden dat beroep, waarvan hij tot dan ruim heeft kunnen leven, op te geven en zich helemaal aan de schilderkunst te wijden.

Als beheerders van de zaken van de familie Saint-Hubert en de BGI komen de broers Achille en Joseph tegenover elkaar te staan.

Henri Germain, de visionaire bankier

Joseph de Saint-Hubert heeft de BGI kunnen vrijwaren voor de gevolgen van de krach van de Union Générale. Dat komt omdat hij een voorbeeld heeft genomen aan de visionaire Henri Germain, de bescheiden maar invloedrijke baas van Crédit Lyonnais. Deze zoon van een zijdehandelaar is 39 als hij op 6 juli 1863, samen met François Barthélemy Arlés-Dufour, in Lyon deze bank opricht. De twee mannen hebben de ambitie om het slapende spaargeld van het grote publiek bijeen te garen, om het te laten afvloeien naar de industrie en de financiële markt die beiden een hoge vlucht nemen. Onder leiding van Henri Germain maakt Crédit Lyonnais een snelle groei door, die zelfs niet wordt afgeremd door de ramp van 1870 en de val van het Second Empire. Integendeel, de oorlogsschuld van 5 miljard goudfranken die Duitsland claimt van Frankrijk, wordt grotendeels dankzij Crédit Lyonnais afbetaald. Aan het begin van de jaren 1880 staat Henri Germain op het punt om de belangrijkste bankier van Frankrijk te worden. Zijn bank is razendsnel groot geworden. Hij heeft twee verzekeringsmaatschappijen overgenomen en de Société lyonnaise des Eaux et de l'Éclairage opgestart. Met de Société foncière lyonnaise heeft hij enorm in onroerend goed geïnvesteerd. Bovendien heeft hij een netwerk van agentschappen in binnen- en buitenland opgezet. De bank heeft vestigingen in Spanje, Egypte, Rusland, in het Ottomaanse rijk, in Zwitserland, in Londen en zelfs in New York. De vitaliteit van de beurs van Lyon, waar de speculanten mooie winsten maken, imponeert bankiers uit heel Europa. Maar Henri Germain maakt zich juist zorgen over al dat snelle geld. Hij voelt de crisis al aankomen vanaf het voorjaar van 1881. Hij gaat dus gas terugnemen. Hij aarzelt niet om vertegenwoordigingen die het meeste gevaar lopen te sluiten, te beginnen bij het nieuwste agentschap in New York. Hij legt kredieten en verplichtingen aan banden, teneinde een eventuele massale geldopvraging van de klanten te kunnen overleven. Terwijl de bubbel nog enkele maanden blijft groeien, haalt Henri Germain zich de woede van zijn aandeelhouders op de hals, die hem verwijten dat hij water ziet branden. Maar als in januari 1882

In Azië, en vooral Cochin-China, bloeit de handel door de koloniale expansie.

de beurs instort en grote banken over de kop gaan, weerstaat Crédit Lyonnais de schokgolf die door heel Europa vaart. Degenen die Henri Germain hadden bespot omdat ze hem een angsthaas vonden, kunnen nu niet anders dan hem te loven. En passant legt de bankier vast wat later de 'Germaindoctrine' genoemd zal worden. Deze doctrine schrijft voor dat bronnen van inkomsten op korte termijn geen bestedingen op lange termijn mogen financieren en dat het totale vermogen van een bank gelijk moet zijn aan de opeisbaarheid van zijn schulden. Bovenal bepleit zijn doctrine de strikte scheiding tussen de deposito- en de investeringsactiviteiten van banken. Deze doctrine zal lange tijd de gedragscode zijn voor alle depositobanken, totdat ze geleidelijk aan verlaten zal worden onder druk van de voorstanders van dereglementering en deregulatie, met alle rampzalige gevolgen van dien.

Het telegram van Lang Son

Angèle de Saint-Hubert woont met haar man, de ingenieur Jules Meurant, in Saigon. Dankzij haar kan haar neef Joseph een mooie beursklapper maken, profiterend van het 'telegram van Lang Son'. Dat is in zekere zin een herhaling van de handel met voorkennis waaraan zeventig jaar eerder Nathan Rothschild zich na de slag bij Waterloo (zie: het eerste album van deze reeks) schuldig maakte. Jules Ferry, die in februari 1883 voor de tweede keer premier wordt, is een voorstander van koloniale expansie. Hij vat het idee op om Annam en Tonkin samen te voegen met Cambodja en Cochin-China, die al sinds het Second Empire door Frankrijk worden gecontroleerd. Er wordt een expeditieleger van 20.000 manschappen ingezet, plus een grote vloot om de 'Zwarte Vlaggen', irreguliere Chinese strijders die de Franse handelsvloot lastigvallen, af te slaan. Dat alles resulteert in de lente van 1884 in de ondertekening van twee verdragen: dat van Hué dat Annam een Frans protectoraat maakt en dat van Tientsin, waarbij China zijn heerschappij over Tonkin opgeeft. Helaas houdt China zich niet aan het akkoord, wat vanaf juni 1884 een Frans-Chinese oorlog uitlokt. Generaal Oscar de Négrier wordt verslagen bij Bang Bo, aan de Chinese grens. Nog geen week daarna, op 28 maart 1885, beveelt luitenant-kolonel Paul-Gustave Herbinger, die een omsingeling vreest, om de stad Lang Son op te geven, de strategische grendelstelling ten noordoosten van Tonkin. Generaal Louis Brière, de bevelhebber van het expeditieleger, maakt in een paniekerig telegram aan de hoofdstad gewag van een Franse aftocht. Hij baseert zich daarbij op flarden van informatie waarvan hij niet de tijd neemt om ze te verifiëren. De inhoud van dit telegram wordt verspreid door het persagentschap Havas en voorts opgeblazen door de kranten. Het nieuwsfeit krijgt op afstand de proporties van een

ramp, al tracht de luitenant-kolonel intussen zijn eerste bevindingen te relativeren. In een nieuw bericht laat hij weten dat de Franse troepen niet door de vijand zijn achtervolgd en dat ze hun oude posities weer hebben ingenomen. In het parlement veroorzaakt het nieuws echter zo'n opschudding dat twee dagen later, op 30 maart, de regering van Jules Ferry moet aftreden. Hij verliest zelfs in zijn eigen republikeinse kamp zijn meerderheid door een opstand van de antikolonialen, aangevoerd door George Clemenceau. De kwestie heeft niet alleen politieke, maar ook financiële gevolgen. De beurs krijgt zware klappen. De staatsrente zakt nog lager dan op de dag van de oorlogsverklaring van 1870. De best geïnformeerde beleggers, zoals Joseph de Saint-Hubert, kunnen daardoor mooie winsten opstrijken.

Het warenhuis van 'de goede heer Boucicaut'

Op de hoedenafdeling van de Bon Marché, waar hij een hoed komt kopen voor zijn moeder Odile, leert Joseph de Saint-Hubert Suzanne Conte kennen. Deze jonge burgervrouw zal zijn echtgenote worden. Ze werkt als verkoopster in dit grote warenhuis. Deze 'kathedraal van het moderne winkelbedrijf' geeft Emile Zola het idee voor een andere roman uit zijn grote romanreeks over de Rougon-Macquarts, *Au Bonheur des Dames*. De winkel waar zich de eerste ontmoeting tussen Suzanne en Joseph afspeelt, is een nieuw gebouw. Aristide en Marguerite Boucicaut associëren zich in 1852 met de broers Paul en Justin Videau om de bescheiden garen-en-bandwinkel van deze laatsten te verbouwen tot een winkel met een heel nieuw concept. Ze bieden er een groot assortiment van waren aan, die worden verkocht met een geringe marge. De spullen zijn voorzien van prijsetiketten en uitgestald op een manier die de kooplust aanwakkert. Deze moderne commerciële ideeën gaan de broers al snel te ver. Het echtpaar Boucicaut neemt in 1863 alleen de leiding. In 1869 beginnen ze aan de uitbreiding van de winkel, met hulp van de architect Alexandre Laplanche. Het gebouw dat hij ontwerpt, op de hoek van de rue de Sèvres en de rue Velpeau, op het terrein van het voormalige ziekenhuis Petits Ménages, is bij het beleg van Parijs van 1870 nog niet helemaal voltooid. Het doet dan dienst als distributiecentrum van levensmiddelen. Na de Commune van Parijs wordt de bouw hervat. Op 2 april 1872 wordt het gebouw in gebruik genomen. De winkel heeft zo'n succes dat hij al snel uit zijn voegen barst. Een nieuwe uitbreiding wordt begonnen, nu onder leiding van de architect Louis-Charles Boileau. Hij doet een beroep op ingenieur Armand Moisant voor de metalen structuur van het gebouw, die vaak ten onrechte wordt toegeschreven aan Gustave Eiffel. Deze brengt alleen in 1879 enkele kleine verbeteringen aan. Aristide Boucicaut bedenkt van alles om het vrouwelijke clientèle verleiden. Hij laat catalogi verspreiden, maakt reclame in de kranten, levert aan huis en verkoopt per correspondentie. Hij voert een paternalistisch personeelsbeleid,

La Maison Boucicaut is een van de grootwarenhuizen die eind 19e eeuw in Parijs verrijzen.

ingegeven door het christelijk socialisme naar de leer van Hugues-Félicité Robert de Lamenais. Het personeel van de Bon Marché, voor de helft bestaande uit vrouwen, heeft een ziekteverzekering en een pensioenfonds, een gratis kantine, en één betaalde vrije dag per week. Wanneer Aristide Boucicaut op 26 december 1877 overlijdt, is zijn zoon Anthony-Aristide al ernstig ziek. Hij sterft niet lang na zijn vader, kinderloos, op 18 oktober 1879. Marguerite Boucicaut voert met de medewerkers van haar man tien jaar lang de directie van een bloeiend bedrijf, met een jaaromzet van 70 miljoen goudfranken. Ze overlijdt op 8 december 1887 onverwacht in haar villa in Cannes. Haar enige erfgenaam is de Assistance publique des Hôpitaux de Paris, met de verplichting om bijzonder legaten te verlenen en stichtingen op te zetten. In 1969 wordt de Bon Marché gekocht door de gebroeders Willot, industriëlen uit het noorden van Frankrijk en van oorsprong textielfabrikanten. De Bon Marché maakt deel uit van de groep Boussac, totdat die in moeilijkheden komt en in handen valt van Bernard Arnault, de eigenaar van Louis Vuitton Moët Hennessy, het grootste conglomeraat van luxeproducten ter wereld. De Bon Marché is nu een warenhuis van luxeproducten en een wereld van verschil met de filosofie van zijn oprichter.

De aanloop tot een politiek-financieel schandaal

Sinds de ingebruikneming van zijn Suezkanaal, op 17 november 1869, geniet Ferdinand de Lesseps een enorm prestige. Hij vat vervolgens het idee op om een kanaal te graven door de landengte van Panama en zo de Atlantische met de Stille Oceaan te verbinden.

Zonder rekening te houden met de rotsachtige bodem van de streek, komt de diplomaat die ondernemer is geworden met een plan voor een kanaal op zeeniveau in plaats van sluizen. Al snel na het begin van de werken, in 1881, blijkt dat er onvoldoende financiering is om de technische problemen het hoofd te bieden, die nog worden verergerd door barre klimaatomstandigheden.
Om bijkomende fondsen los te weken bij de kleine spaarders, moeten de projectontwikkelaars dringend de wet laten veranderen. Bankier Jacques de Reinach, die de investeringen ervoor moet lospeuteren, laat zich nu in met Cornélius Herz, een dubieuze zakenman, die eveneens thuis is in politieke kringen. Hij zal kamerleden omkopen en journalisten ompraten om de wet erdoor te krijgen. Achille Langlois, die kamerlid en kranteneigenaar is geworden, neemt smeergeld van Herz aan. Hij beseft echter niet dat hij daarmee in de val zit wanneer na het faillissement, in februari 1889, van de Compagnie universelle du canal interocéanique de Panama het schandaal losbarst. Voorlopig denkt hij nog dat hij een goede zaak heeft gedaan... Net zomin hebben zijn nicht Eugénie de Saint-Hubert en haar man, kapitein Lamarque, er enig idee van dat ze binnenkort verwikkeld zullen raken in een daverend schandaal. Dat heeft te maken met hun veelvuldige bezoeken eind jaren 1880 aan het echtpaar Humbert, in hun château des Vives-Eaux in Dammarie-les-Lys, in de buurt van Fontainebleau.

Philippe Guillaume

* Een galopin (met één l) is een klein bierglas, waarvan de inhoud varieert van 7 tot 20 cl.

Bibliografie

La République imaginée, 1870-1914, **Vincent Duclert, collectie « Histoire de France », dir. Joël Cornette, Belin, 2010.**
Les Banquiers, splendeurs et misères de la finance, **Antoine Girard Bloc,** Éditions de La Martinière, 2014.
La France des débuts de la IIIe République (1870-1896), **5e druk, Dominique Lejeune,** collectie « Cursus Histoire », Armand Colin, 2011.
La France des gogos, trois siècles de scandales financiers, **Gilbert Guilleminault et Yvonne Singer-Lecocq,** Librairie Arthème Fayard, 1975.
Les Scandales de la République, de Panama à l'affaire Cahuzac, **Jean Garrigues,** Nouveau Monde Éditions, 2013.
Histoire de la Bourse, **Paul Lagneau-Ymonet et Angelo Riva,** collectie « Repères », La Découverte, 2012.
Un grand magasin parisien : Le Bon Marché, 1863-1938, **Nathalie Mercier,** mémoire de fin d'études du diplôme supérieur de bibliothécaire, École nationale supérieure des bibliothèques, 1985.

IN DEZELFDE REEKS

DE BANK

1815-1848

DEEL 1 EN 2 • EERSTE GENERATIE

Deel 1
Handel met voorkennis
Tekeningen van Julien Maffre

Deel 2
De afrekening
Tekeningen van Julien Maffre

1857-1871

DEEL 3 EN 4 • TWEEDE GENERATIE

Deel 3
De Haussmannspeculatie
Tekeningen van Malo Kerfriden

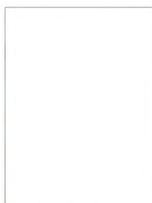
Deel 4
De schatkamer van de commune
Tekeningen van Malo Kerfriden

1882-1914

DEEL 5 EN 6 • DERDE GENERATIE

Deel 5
Het Panama-project
Tekeningen van Stéphane Brangier

Deel 6
Tekeningen van Stéphane Brangier